

24—30 oktober

Debatter m. m.

Onsdagen den 24 oktober

	Sid.
Svar på fråga av herr Johansson i Stockholm ang. åtgärder till förebyggande av arbetslöshet i byggfacken	3
Svar på interpellationer av:	
herr Eliasson ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet	5
herr Senander ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp	7
Svar på frågor av:	
herr Braconier ang. en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk	7
herr Åhman ang. ordnandet av trafiken för den bofasta befolkningen i Stockholms läns skärgård	10
Svar på interpellation av herr Johansson i Öckerö ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten	12
Interpellationer av:	
herr Löfroth ang. revision av gällande skyddsområdesinstitution kring våra militära befästningsanordningar	16
herr Nilsson i Östersund i anledning av ifrågasatt nedläggande av sulfittfabriken i Järpen	17
herr Königson ang. tillämpningen av bestämmelserna om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus	18

Tisdagen den 30 oktober

Svar på frågor av:	
herr Johanson i Västervik ang. Västerviksjärnvägens breddning	20
herr Hamrin ang. utredningen av boxningssportens skadliga verkningar	21

	Sid.
Svar på interpellation av herr förste vice talmannen Skoglund ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning	23
Interpellationer av:	
fröken Vinge ang. utlandssvenskarnas rösträtt	36
fröken Löwenhielm ang. förbättring av arvodena till pensionsav- gångna lärare vid vikariat	37

Onsdagen den 24 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Justeradés protokollen för den 16, den 17 och den 18 innevarande oktober.

§ 2

Svar på fråga ang. åtgärder till förebyggande av arbetslöshet i byggfacken

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ERICSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Johansson i Stockholm har till mig riktat följande fråga:

Har åtgärder vidtagits — och i så fall vilka — för att förebygga arbetslöshet i byggfacken under vintern, med de skadeverkningar som därav följer för både byggnadsarbetare och de bostadssökande?

Som svar härpå vill jag meddela följande:

Liksom tidigare år har arbetsmarknadsmyndigheterna genom prognoser i de olika länen och på olika orter sökt följa byggnadsarbetsmarknadens utveckling för att kunna vidtaga åtgärder för en så långt gående säsongutjämning som möjligt. Genom byggnadsregleringen söker man avpassa igångsättningen av byggnadsprojekten till sådan tidpunkt att de kommer att använda maximal arbetsstyrka under vintermånaderna. Av särskild betydelse för säsongutjämningen är igångsättningsperioderna för de stora bostadsfastigheterna. Erfarenheten har lärt oss att den ur säsongutjämningssynpunkt lämpligaste igångsättningen för dessa projekt är senare hälften av andra kvartalet och första hälften av tredje kvartalet. En

igångsättning anpassad till denna tidsperiod torde ha skett i år. Under månaderna maj—augusti gav länsarbetsnämnderna igångsättningstillstånd för 18 300 lägenheter mot 13 800 motsvarande tid i fjol. Över huvud taget synes tillståndsgivningen för bostadsfastigheter knappast något tidigare år ha varit högre under angivna tidsperiod än i år. Även beträffande övriga byggnadsprojekt har igångsättningstillstånden beviljats med största möjliga hänsynstagande till säsongutjämningen. På vissa orter, där man befarat vinterarbetslöshet, har tillstånd givits utanför fastställda kvoter, s. k. sysselsättningstillstånd. Genom de åtgärder som vidtagits torde man kunna räkna med en i stort sett god sysselsättning för byggnadsarbetarna under vintern. På enstaka orter saknas emellertid lämpliga projekt, varför man där får räkna med en viss arbetslöshet. Andra orter åter, där byggnadsverksamheten är hög, kommer att även under vintermånaderna behöva nyrekrytera arbetskraft.

Under hela efterkrigstiden har ett av arbetsmarknadspolitikens mål varit att söka begränsa vinterarbetslösheten i säsongnäringarna. Att de vidtagna åtgärderna givit goda resultat är obestridligt. En nyligen av FN:s ekonomiska europakommission företagen undersökning visar att säsongarbetslösheten i Sverige i jämförelse med andra länder är mycket låg. Sverige och Norge är de länder i Västeuropa som — trots sämre klimatiska förutsättningar — hade den lägsta säsongarbetslösheten. Det är också i dessa länder som kampen mot säsongarbetslösheten drivits mest energiskt och målmedvetet.

Svar på fråga ang. åtgärder till förebyggande av arbetslöshet i byggfacken

Härefter anförde:

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få uttala mitt tack för det snabba svaret, vilket också i viss grad var positivt. Denna kalenderiska anordning av igångsättningstillstånden under dessa månader av sommaren bör ju kunna garantera en något bättre sysselsättning än under föregående vinter. Jag noterar att också andra åtgärder — så långtgående som möjligt — utlovats från statsrådsbänken.

Jag medger att det är riktigt, att åtgärder vidtagits tidigare för att sysselsätta byggnadsarbetarkåren vintertid i vida större utsträckning än förr, då det var vanligt att det stora flertalet byggnadsarbetare gick arbetslösa under den kalla årstiden. Regeringen bör dock inte förvåna sig över att både byggnadsarbetarna och de som väntar på bostäder oroats av utvecklingen under de senaste åren. Jag skall illustrera detta med siffror från arbetslöshetskassan för de fack som ingår i Byggnadsarbetareförbundet. Antalet dagar för vilka arbetslöshetsunderstöd utbetalats har under de senare åren utvecklats på följande sätt:

År 1951 — 402 937, 1952 — 607 931, 1953 — 1 037 523, 1954 — 1 093 737, 1955 — 1 069 004.

Detta motsvarar ungefär 3 500 årsarbetare. Inom de övriga byggnadsfacken har arbetslöshetsprocenten i ett par fall varit högre och i ett fall lägre. Jag antar därför att vi kan förutsätta ungefär samma procentsiffra här som i Byggnadsarbetareförbundet. Procenten inom Byggnadsarbetareförbundet är således ungefär normgivande för hela byggnadsfacket. Det är lätt att inse att ett stort antal familjer i bostadsköerna skulle ha fått de efterlängtnade lägenheterna om dessa byggnadsarbetare kunnat hållas i arbete.

Förra vintern skyldes arbetslösheten inom byggnadsfacken framför allt på

den stränga kylan. Den främsta orsaken var dock kreditrestriktionerna, som försenade igångsättningen av ett stort antal byggen. Man kunde ju annars ha haft sysselsättning med innearbeten under den värsta kylan. De privata byggmästarna har också fått alltför obeskurna möjligheter att begränsa byggena till den varma årstiden. Jag är glad över att statsrådets siffror ger anvisning om att man i större utsträckning kommer att se upp med sådana tendenser.

När Stockholms stad kämpar mot en nedskärning av byggnadskvoten med cirka 1 000 lägenheter återupprepas påståendet, att man bygger till sista byggnadsarbetaren och att det inte finns tillräckligt med framför allt timmermän. Svårigheterna återfaller på gamla synder från den tiden, då man omskolade byggnadsarbetare till skogsarbetare och metallarbetare för att begränsa antalet. De kommunala myndigheterna och fackföreningsfolket vill inte godkänna dessa argument. Byggnadsarbetarkåren är tånjbar även åt det andra hållet. Det bör i detta läge gå att få fram kunnig arbetskraft för den tränga sektorn från andra håll. Man har också redan börjat förhandla mellan byggnadsfackföreningarna om att tillfälligt överföra folk från exempelvis grovarbetarna till de lättare timmermansjobben. Liknande överenskommelser har tidigare träffats mellan facken, och det gäller främst att avvåga ackorden för dessa arbeten så att de blir rättvisa.

Byggnadsarbetareförbundets ordförande Knut Johansson hör till dem som påvisat, att man kan minska de militära investeringarna för att öka bostadsbygget. Man kan inte bara överföra penningmedel utan också arbetskraft.

Det måste finnas möjligheter att lösa frågan — åtminstone problemet med dessa 1 000 lägenheter. Bostadsläget i Stockholm är katastrofalt nog denna nedskärning förutan. De senaste årens bostadspolitik har hårt drabbat framför allt Stockholm, Göteborg och Malmö,

Svar på interpellation ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet

samtidigt som inflyttningen till tätorterna fortsätter att öka.

Byggnadsarbetarna har också oroats av att arbetsmarknadsstyrelsen väntar ökad säsongarbetslöshet i vinter. De förklarar sig med de bostadsbehövande i kravet på extraordinära åtgärder mot vinterarbetslöshet i byggfacket. Jag hoppas att de åtgärder som statsrådet här redogjort för kommer att kompletteras i den mån det är möjligt, så att hela byggnadsarbetarkåren skall kunna hållas i arbete.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ERICSSON:

Herr talman! Min avsikt är inte att ta upp en stor debatt med herr Johansson i Stockholm om byggnadsverksamhetens omfattning. Jag vill bara säga, att läget för närvarande enligt uppgifter från arbetsnämnden i Stockholm är sådant, att det icke finns tillräckligt med byggnadsarbetskraft för att man skall kunna sätta i gång fler byggen. Det saknas bland annat timmermän, och det går inte att omskola grovarbetare till timmermän på mycket kort tid.

Herr Johansson har fel när han säger, att man väntar arbetslöshet i Stockholm i vinter. Det var under ett tidigare skede som man befarade en sämre sysselsättning. Nu säger både arbetsnämnden och arbetsmarknadsstyrelsen, att det finns all anledning att tro, att det blir god sysselsättning inom byggnadsfacken under innevarande vinter just i Stockholm.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! När jag talade om att grovarbetare i viss utsträckning kunde ersätta timmermän, underströk jag särskilt att det gällde de mindre kvalificerade tempona. Jag vet att fackföreningarna utreder en sådan lösning.

Om läget i Stockholm har blivit bättre än denna tidigare prognos gav vid han-

den, är jag den förste att hälsa detta med glädje.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3**Svar på interpellation ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ERICSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Eliasson har frågat, om jag har för avsikt att komplettera den arbetande pensionsberedningen med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet.

Allmänna pensionsberedningen sammansattes så, att riksdagspartierna och arbetsmarknadens huvudorganisationer skulle ges inflytande på arbetet. Samtidigt var det angeläget, att beredningen kunde arbeta snabbt och effektivt och föra det mångåriga utredandet av pensionsfrågan till ett snart slut. Beredningen fick därför sju ledamöter, varav fyra riksdagsmän och tre företrädare för arbetsmarknaden.

Pensionsberedningen, som tillkallades i januari i år, avser att lägga fram ett betänkande i början av 1957. Detta betyder — som herr Eliasson själv förutskickat i sin interpellation — att arbetet nu befinner sig i ett skede, då en utökning av beredningen med ytterligare ledamöter inte kan anses lämplig.

Härpå anförde:

Herr ELIASSON (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framföra ett tack för svaret på min interpellation.

Det synes mig emellertid som om herr statsrådet tolkat innehållet i motiveringen till min interpellation litet för lättvindigt då det i svaret framhål-

Svar på interpellation ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet

les att jag ansett det olämpligt att nu — när utredningen framskridit så långt — bereda företrädare för småföretagsamheten, framför allt jordbruket, plats i beredningen. Jag har tvärtom framhållit att det just på grund av att arbetet framskridit så långt är angeläget att en representant för de berörda grupperna snarast tillkallas. Det har enligt mitt förmenande funnits god tid att sedan den 12 mars, då RLF i sitt remissyttrande över pensionsutredningens betänkande begärde att jordbrukargruppen skulle bli representerad i beredningen, tillkalla en expert enligt de framförda önskemålen. Att nu anföra den långt framskridna tiden som motivering för ett negativt svar på min fråga förefaller mig därför påminna om den obotfärdiges förhinder.

Jag är väl medveten om att antalet representanter i beredningen borde begränsas med hänsyn till önskvärdheten av att arbetet borde bedrivas skyndsamt, men siffran 7 förefaller mig inte utgöra den garanti för ett effektivt och snabbt arbete som statsrådet vill göra gällande. Eller anser herr statsrådet att ytterligare en expert, som då skulle representera jordbruket, skulle medfört ett fördröjande av beredningens slutresultat? I så fall bevisar väl det att en hel del problem som nu inte blir berörda hade kunnat beredas redan på utredningsstadiet.

Vad jag framför allt är angelägen om att framhålla är att pensionens samordning med sjukförsäkringen, invalid- och familjepensionen för just dessa grupper medför stora svårigheter. Det gäller exempelvis det Åkessonska förslagets brister i fråga om invalid- och efterlevandepension till hemarbetande hustrur.

När läget nu har blivit sådant att herr statsrådet anser tillkallandet av ytterligare en expert olämpligt, torde det vara ofrånkomligt att det så småningom färdiga betänkandet kommer

att mötas med viss skepsis från den grupp som på detta sätt hållits utanför det utredande arbetet. Detta hade kunnat undvikas om herr statsrådet på ett tidigare stadium tillmötesgått RLF:s framställning. I detta fall hade det kanske varit lämpligt att handla efter regeln »bättre sent än aldrig».

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ERICSSON**:

Herr talman! Jag redovisade i mitt korta svar uppläggningsen av denna utredning. Riksdagspartierna och arbetsmarknadens stora organisationer har blivit företrädade där. Man kan naturligtvis diskutera, hur många experter som skall finnas i utredningen, men om man låter en expert för en speciell grupp komma med, begär naturligtvis andra grupper att också bli representerade. Syftet var ju att åstadkomma en beredning som så snart som möjligt kunde se över tidigare utredningar, vilka tagit mycket lång tid.

För övrigt vill jag anföra att de politiska partierna haft möjlighet att sätta in representanter i utredningen. Om herr Eliassons parti hade ett speciellt intresse för jordbruket, kunde man kanske ha förväntat, att det blivit en jordbrukare som fått representera hans parti. Så blev det emellertid inte, utan det blev en tjänstemän. Att det däremot finns en jordbrukare inom själva kommittén beror ju på att ett annat parti tillsatt en ledamot som är jordbrukare. Att nu, som det står i interpellationen, tillkalla nya ledamöter — jag understryker att det är fråga om ledamöter i utredningen, det har herr Eliasson själv skrivit i sin interpellation, och jag har tagit den bokstavligen — är jag inte beredd att göra. Jag vill ytterligare understryka, att om man skall få ordning på detta arbete måste det bedrivas mycket intensivt, och en ny ledamot som nu tillsättes har inte möjlighet att sätta sig in i detta omfattande arbete.

Svar på interpellation ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp — Svar på fråga ang. en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk

Herr **ELIASSON** (h):

Herr talman! Det är väl i alla fall uppenbart att denna fråga är av mycket stor betydelse för den småföretagar-grupp till vilken jordbruket hör, och jordbrukarna har därför befogade anspråk att få vara med. Om statsrådet inte kan sätta till någon vanlig ledamot har han kanske ändå möjlighet att uppfylla det krav som ställdes från RLF:s sida, nämligen att få en man på expertplanet. Trots att det enligt statsrådet finns representanter för jordbrukarna har ju RLF dock framfört önskemål om en expert i denna utredning.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **ERICSSON**, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Senander har till mig ställt frågan, om ett förslag till höjning av folkpensionerna kan väntas till nästa års riksdag.

Om det, som jag hoppas, blir möjligt att nästa år lägga fram för riksdagen de förslag, som pensionsberedningens betänkande kan föranleda, kommer pensionsfrågan därmed i hela sin vidd att bli föremål för riksdagens prövning.

Härefter anförde

Herr **SENANDER** (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för socialdepartementet för hans svar på min interpellation. Jag är glad att svaret inte är avvisande, även om jag inte är helt tillfredsställd med detsamma. Statsrådet förklarar att om det, såsom statsrådet hoppas, blir möjligt att nästa år för riksdagen lägga fram pensionsberedningens betänkande, så kommer också frågan om folkpensionerna upp. Men om

nu inte pensionsutredningens förslag framlägges för riksdagen nästa år, vad inträffar då? Kan man då förvänta att statsrådet kommer med ett separat förslag beträffande ordnandet av folkpensionerna? Under valkampanjen var ju ändå frågan om ålderdomsförsörjningen valets kanske mest dominerande fråga, och samtliga partier förklarade sig vara överens om — även om man var på delade linjer beträffande sättet för frågans lösning — att denna fråga måste lösas i ett snabbt tempo. I regeringsdeklarationen återfinner man också denna fråga, och där förklaras det att en kraftig höjning av folkpensionerna måste genomföras. Om man skall hinna med att inom rimlig tid förverkliga exempelvis bondeförbundets krav på en pension på 6 000 kronor om året för två makar, så får man börja ganska snabbt. Det var just med anledning härav, på grund av den vikt frågan har tillmätts under valrörelsen och också på grund av att alla partier har slutit upp kring en positiv lösning av frågan, som jag framställde min interpellation.

Jag ber än en gång att få framföra mitt tack för svaret, och jag hoppas, som jag här antytt, att även om pensionsberedningen inte får sitt förslag färdigt så att det kan göras till föremål för proposition till vårriksdagen, skall frågan om en höjning av folkpensionerna ändå bli föremål för en proposition från regeringen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**, som yttrade:

Svar på fråga ang. en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk

Herr talman! Herr Braconier har frågat utrikesministern, om denne vore villig lämna kammaren en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk. Enär Kungl. Maj:t utsett mig till ordförande för den svenska delegationen i det nordiska samarbetsutskottet för atomfrågor, har utrikesministern överlämnat till mig att besvara den framställda frågan.

Nordiska rådet antog som bekant vid sin fjärde session i Köpenhamn innevarande år en rekommendation (nr 21), vari hemställdes till regeringarna att genom ett samarbetsutskott undersöka möjligheterna för ett ökat nordiskt samarbete i fråga om atomforskningen och atomenergiens fredliga utnyttjande samt att förbereda ett dylikt samarbete, där detta synes ändamålsenligt.

Vid utrikesministermötet i Köpenhamn i april månad överenskoms vidare, att Sverige skulle vara koordinerande land beträffande ifrågavarande rekommendation.

Sedan norska regeringen i dagarna utsett sina representanter i samarbetsutskottet, har även övriga länder offentliggjort namnen på sina redan tidigare utsedda representanter. Jag har i samband med offentliggörandet av den svenska representationen också meddelat, att jag har för avsikt att sammankalla utskottet till ett sammanträde i Stockholm snarast under november månad. Jag kan vidare nämna att förberedelsearbetet till Nordiska rådets behandling av atomfrågorna vid dess nästa session i Helsingfors i februari månad nästa år igångsatts av de svenska instanserna utan att avvakta samarbetsutskottets konstituerande.

Härefter anförde:

Herr BRACONIER (h):

Herr talman! Jag skall be att till herr statsrådet och chefen för handelsdepar-

tementet få framföra mitt tack för svaret. Av detta svar framgår, att om Nordiska rådet i februari beslutar att man skall tillsätta ett samarbetsutskott, som skall diskutera frågorna om ett nordiskt samarbete rörande den fredliga atomkraften, så har detta samarbetsutskott inte bildats förrän i oktober, och det sammanträder inte förrän tidigast i november. Meningen är att Nordiska rådets möte i februari nästa år i hög grad skall gälla frågorna om atomkraften. Jag undrar hur det skall vara möjligt att på ett par månader få fram en sådan planläggning av dessa stora frågor att de kan behandlas i Nordiska rådet, vars anseende ju i vissa kretsar kan riskera att allvarligt minskas på grund av att man tagit upp en oerhörd mängd detaljspörsmål.

Intresset är på regeringshåll så stort att ett ledande regeringsorgan, Aftontidningen, häromdagen med anledning av min interpellation skrev, att man inte kunde tänka sig någon dummare fråga att ställa till ett statsråd; eftersom det hade gått så kort tid sedan man tillsatte denna samarbetskommitté vore det väl ingenting att begära upplysning om, menade man. Så ser ett regeringsorgan på frågan, när man vet att spörsmålet om anläggande av ett nordiskt institut för atomfysik i Köpenhamn diskuterats i årtal och att Köpenhamns stad har anslagit medel för detta institut. Enligt ett preliminärt förslag skulle det för Sveriges del kosta omkring 220 000 kronor årligen att vara med. Det är följaktligen enligt ett regeringsorgan meningslöst att i ett sådant för det nordiska samarbetet centralt spörsmål över huvud taget ställa en fråga till ett statsråd. Om det, herr talman, är meningen att det nordiska samarbetet inte skall diskuteras i vederbörande riksdagar, om vi skall nöja oss med den långsamma tågordning som gäller när Nordiska rådet skall komma till ett resultat, då måste jag uttala den

Svar på fråga ang. en redogörelse för resultaten av det nordiska samarbetet rörande användningen av atomkraften för fredligt bruk

farhågan, att utvecklingen ute i världen kommer att gå mycket långt innan vi över huvud taget är färdiga att diskutera dessa frågor. Jag vill hänvisa till den opinion som har kommit till uttryck i den svenska pressen när det gäller samarbetet om atomkraften. Jag läste här-omdagen en mycket kritisk ledare i ett folkpartiorgan i Göteborg, där det klart sades ifrån att man inte skall inbilla sig att Norden har sådana resurser att vi kan undgå att mera inrikta oss på det stora internationella arbete som förekommer när det gäller atomkraften. I en situation där den utländska konkurrensen blir hårdare måste det uppenbarligen vara särskilt angeläget för de små länderna att följa med den tekniska utvecklingen, att ta vara på de resurser vi kan ha för att möta atomkraftens problem.

Därmed vill jag, herr talman, inte alls överdimensionera denna fråga. Men det hade ju varit önskvärt att herr statsrådet i sitt svar inte hade begränsat sig till en formell redogörelse för de samsarbetsorgan som Nordiska rådet arbetar med utan även hade talat litet grand om huruvida uppgifterna om ett nordiskt institut för atomforskning i Köpenhamn har någon grund, om regeringen har några planer på att vara med om ett nordiskt institut för kärnforskning. Det var bara för någon månad sedan som en så framstående ekonom som Albin Johansson vid ett nordiskt möte framförde det uppslaget, att Sverige skulle satsa pengar för att bygga ett nordiskt atomkraftverk i Köpenhamn. I början av året kom det ju ett betänkande som bland annat berörde det nordiska samarbetet rörande atomenergien. Vi har där kunnat finna att Norge och Sverige från början hade vissa planer på att gemensamt uppföra atomkraftverk men att nu i stället Norge och Holland kommer att samverka utan att Sverige där kom med. Det är ju mer än två år sedan som man på Harpsund

diskuterade frågan om åstadkommande av ett nordiskt samarbete på det ekonomiska planet, en vital angelägenhet i en tid när t. ex. kol- och stålunionen diskuterar en tullpolitik som i högsta grad kommer att beröra våra möjligheter att hävda oss i den skärpta internationella konkurrensen. Jag tror att det vore skäl i att vi i Sverige inte bara överläte åt representanterna i Nordiska rådet att diskutera dessa i viss mån kontroversiella frågor — där kan jag ju hänvisa till den skiftande opinion som har uttryckts i den förda pressdebatten — utan även såge till att den svenska riksdagen på ett tidigt stadium får tillfälle att diskutera dessa frågor, så att man vet vilka möjligheter vi har att åstadkomma ett nordiskt samarbete som ger resultat.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Det kan väl ändå inte vara herr Braconiers uppfattning att spörsmål, som ännu inte behandlats i den utredning som jag har talat om i mitt svar på herr Braconiers enkla fråga, skall diskuteras i den svenska riksdagen. Inget sammanträde har ännu kunnat äga rum i kommittén. Jag kan beklaga att arbetet på det sättet kommit att fördröjas, men jag känner själv inte att jag har någon skuld till detta dröjsmål. Om herr Braconier följt med mitt svar skulle han av detta klart kunnat se att anledningen till att arbetet ännu inte tagits upp ligger i att det norska stortinget inte förrän i dagarna har utsett de norska representanterna i denna internordiska kommitté.

Ehuru jag kan förstå att herr Braconier tagit illa vid sig av den kritik som riktats mot honom i en tidning tror jag nog ändå att det ligger så mycket i denna kritik, att hans fråga med hänsyn till vad nu sagts var rätt onödig.

Svar på fråga ang. ordnandet av trafiken för den bofasta befolkningen i Stockholms läns skärgård

Herr BRACONIER (h):

Herr talman! Jag riktade ingen kritik mot statsrådets och chefens för handelsdepartementet handläggning av denna fråga. Jag bara sade att det kanske hade varit skäl i att vi i den svenska riksdagen finge diskutera dessa frågor. I t. ex. den danska pressen diskuteras frågan om ett nordiskt atomforskningsinstitut, och det är ju inte en fråga som kom upp i Nordiska rådet bara för ett år sedan, såsom ett socialdemokratiskt regeringsorgan inbillar sig, utan det är en fråga som har diskuterats i flera år. När det i denna debatt framkommer sådana uppgifter som att det hela kommer att kosta Sverige 220 000 kronor om året, vilket kanske inte är någon särskilt hög summa, så är det väl rätt angeläget att den svenska riksdagen får diskutera dessa frågor.

Jag är fullt medveten om att det inte är statsrådets fel, att det dröjt med utskottets tillsättande. Jag sade inte, att det var någons fel, utan jag påpekade bara det faktum, som framgår av svaret på min enkla fråga, nämligen att det Nordiska rådet i februari skall bli ett centrum för en diskussion om atomkraftsfrågorna. Om det nordiska samarbetet är så viktigt, undrar jag verkligen, om detta nordiska samarbetsutskott på två månader kan åstadkomma en grundlig penetrering av en fråga, där det ju ändå, herr statsråd, gäller för vårt land att vara med i den internationella utvecklingen.

Jag begärde inte att få ett svar på alla frågorna, men det skulle ha varit av intresse för riksdagen att höra i vad mån Sverige är med i det internationella arbete, som göres på atomforskningens område, inom kol- och stålunionen och i alla andra instanser och som intimt berör vårt land. Jag tror det är rätt viktigt, att den svenska riksdagen får debattera även sådana frågor, som sedan förekommer i Nordiska rådet. Nordiska rådet är ju en rådgivande för-

samling. Den suveräna beslutanderätten i svenska frågor kan aldrig ligga hos ett internationellt organ; den måste ligga i denna kammare och i första kammaren.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Det är en rad frågor, som herr Braconier nu framställer och som jag väl förstår kan göras till föremål för intressanta debatter i Sveriges riksdag i olika sammanhang. Men det var inte dessa spörsmål som herr Braconier framställde i sin enkla fråga till mig.

Herr Braconier undrar om det inte vore skäl att vi får höra vilka planer som föreligger beträffande samarbetet om ett atomforskningsinstitut i Köpenhamn. Herr Braconier! Det är just en av de frågor, som skall utredas av de här utsedda utredningsmännen från de fyra skandinaviska länderna — Finland är nämligen också med — och det är ju litet för mycket begärt, att jag skall föregripa de utredningsresultaten. Självklart är, att när dessa resultat föreligger, kommer de att redovisas inte bara för Nordiska rådet utan också, där det krävs beslut av statsmakterna, för den svenska riksdagen. Då är tidpunkten lämplig att ta upp dessa spörsmål till ett allvarligt övervägande, men inte nu innan över huvud taget någon undersökning har hunnit igångsättas.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. ordnandet av trafiken för den bofasta befolkningen i Stockholms läns skärgård

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE, som yttrade:

Herr talman! Herr Ahman har riktat en enkel fråga till mig om jag vill vid-

Svar på fråga ang. ordnandet av trafiken för den bofasta befolkningen i Stockholms läns skärgård

taga snabba åtgärder för att utreda ett planmässigt och effektivt ordnande av trafiken för den bofasta befolkningen i Stockholms läns skärgård. I anledning därav får jag anföra följande.

Det är min avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen under denna höstsession framlägga proposition angående anslag till ytterligare understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård för innevarande seglationsår. I propositionen kommer också att behandlas det spörsmål, som omfattas av den enkla frågan. Lämpligast torde därför vara att diskussionen i ämnet upptages i anslutning till propositionens riksdagsbehandling.

Härpå anförde

Herr ÅHMAN (fp):

Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till statsrådet och chefen för handelsdepartementet för det svar jag fått.

När jag väckte denna fråga, hade jag först tänkt ställa en interpellation om alla de berörda spörsmålen, men jag fick i pressen se, att det aviserades en proposition beträffande skärgårdskommunikationerna. Jag trodde emellertid då, att det endast skulle komma att röra sig om statens fullgörande av sin del i stödet till skärgårdstrafiken enligt det tidigare principiella ställningstagandet. Nu finner jag, att statsrådet även ämnar uppta det spörsmål jag har framställt i min fråga, och jag är givetvis tacksam för att så blivit fallet. Jag vill dock göra några reflexioner kring detta spörsmål, som har synnerligen stor betydelse för skärgårdsbefolkningen i Stockholms län.

Under innevarande sommar har på ett för skärgårdsbefolkningen i Stockholms län ännu allvarligare sätt än tidigare frågan om vintertrafikens upprätthållande aktualiserats därigenom att Waxholms Nya Ångfartygsaktiebolag,

som sedan lång tid tillbaka ombesörjer sjötrafiken i Stockholm läns skärgårds norra del, meddelat Stockholms stads myndigheter, som tillsammans med länets landsting och staten subventionerar denna trafik, att bolaget på grund av att inkomsterna icke täckt utgifterna för trafiken i fråga kommit i ett sådant ekonomiskt läge, att det tvingades gå i likvidation och upphöra med trafiken till kommande vinter samt försälja sin ångbåtsflotta, om det ej kunde erhålla betydligt ökade subventioner. Stockholms stads myndigheter och förvaltningsutskottet i länets landsting, som behjärtade det svåra läge, som skulle uppstå för skärgårdsbefolkningen om skärgårdstrafiken till sjöss upphörde, förklarade sig beredda att föreslå respektive stadsfullmäktige och landsting att bevilja nödig höjning av subventionerna som ett provisorium under ett år, under förutsättning att staten beviljade sin enligt tidigare överenskommelse proportionella del därav.

Man menade att det under denna tid skulle bli möjligt för berörda parter att utarbeta en plan, som löste trafikfrågan för framtiden och som kunde förverkligas till nästkommande höst. Men vid en hänvändelse till statsrådet och chefen för handelsdepartementet om utverkande av anslag från statens sida till samma proportionella del som tidigare av nya subventioner förklarade statsrådet, att han icke vore villig härtill, vilket väckt — försiktigt uttryckt — förvåning på alla håll.

Det har under den offentliga debatten ryktats, att handelsministern skulle ha en hemlig plan för vintertrafikens ordnande, men han har inte lyft på förflåten och låtit andra berörda parter se vad den innehåller eller gjort något synligt försök att förverkliga den samma.

Vid en förnyad framställning till statsrådet från stadens och länets företrädare enades man slutligen om att

Svar på interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten

föreslå vederbörande beslutande organ en tredelning av nödvändiga subventioner om 400 000 kronor för att uppehålla trafiken under innevarande seglationsår. Detta innebär ett övervältande på staden och ännu mera på landstinget av en betydande del av vad staten enligt tidigare fördelningsprinciper skulle svarat för.

Landstinget, som för sin del godkänt avtalet — i dagarna har även Stockholms stadsfullmäktige godkänt det — med hänsyn till de vådor ett inställande av trafiken skulle innebära för skärgårdsbefolkningen, har emellertid betonat, att det icke frångår sin tidigare intagna ståndpunkt, att tillgodoseende av nämnda trafik får anses i första hand vara en statlig uppgift, vilket även jag anser vara en riktig princip. Staten måste äga skyldighet att tillgodose trafikbehoven även i sådana bygder där inte befolkningstätheten och näringslivet kan göra nödiga kommunikationer självbärande. Alla medborgare bär en lika del efter skattekraft av kostnaderna för gemensamma behovs tillgodoseende och bör så långt möjligt även erhålla lika betjäning av det allmänna.

Vaxholmsbolagets förhandlare har framhållit nödvändigheten av att senast den 1 april 1957 erhålla klarhet om huruvida bolagets medverkan erfordras för fullgörandet av vintertrafiken 1957—1958, vilket måste anses skäligt för att möjliggöra en ekonomisk planering icke blott för bolaget utan även för det allmänna.

Det har under diskussionerna om möjligheterna att på annat sätt ordna vintertrafiken framskymtat att man kunde tänkas använda marinens båtar för ändamålet, men man har måst avskryva denna möjlighet, emedan dessa båtar icke har vaxholmsbåtarnas förmåga att gå i is utan tvärtom måst anlita deras hjälp vid vissa tillfällen.

Det är av stor vikt för alla berörda parter att frågan får en snar och riktig

lösning, då ett fortsatt provisorium blir onödigt dyrbart och skapar oro och otrygghet för de människor som är beroende av denna trafik. Det hastar även av den anledningen, att det, om Vaxholmsbolagets isbrytande båtar försäljs till annat håll, torde bli ännu svårare att ordna saken på ett tillfredsställande sätt.

Enligt min mening borde handelsministern söka att i samverkan med vägmyndigheterna undersöka möjligheterna att genom inrättande av bro- och färjeförbindelser och insättande av isbrytande, tvärgående passbåtar ordna så att praktiskt taget hela skärgårdens trafikbehov kan tillgodoses vintertid.

Jag vill nu till sist uttrycka en förhoppning, att den kommande propositionen på ett tillfredsställande sätt åstadkommer en planmässig lösning på lång sikt av denna fråga, så att vi inte behöver uppleva en situation liknande den som varit rådande innevarande höst.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7**Svar på interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten**

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Johansson i Öckerö har i en interpellation frågat mig

1. huruvida den i den nyligen avlämnade programförklaringen från regeringspartiernas sida aviserade förstärkningen av lånemöjligheterna för den mindre företagsamheten även avser en utbyggnad av lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten, och

2. därest så icke är fallet, om jag vill medverka till att också den mindre skeppsfartens lånemöjligheter snarast förstärkes.

I anledning därav vill jag anföra följande.

Statens lånefond för den mindre

Svar på interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten

skeppsfarten har genom riksdagsbeslut i april i år tillförts ytterligare 3 miljoner kronor för innevarande budgetår. Sedan dess har icke förekommit några omständigheter, som enligt min mening kan ge anledning till omprövning av detta beslut. Den förstärkning med 30 miljoner kronor av anslaget till småföretagarföreningarna för utlåning till hantverk och småindustrien, som angivits i kommunikén från regeringspartierna, avser att lämna ett speciellt bidrag till den mindre företagsamheten i syfte att på kort sikt mildra kreditrestriktionernas verkningar för denna näringsgren. Läget för den mindre skeppsfarten däremot innefattar ett mera långsiktigt problem, som icke har ansetts böra prövas i samband med spörsmålet om förstärkningen av lånemöjligheterna för hantverket och småindustrien.

Frågan om anslag till lånefonden för den mindre skeppsfarten för nästa budgetår behandlas f. n. vid det pågående budgetarbetet och avses att anmälas i 1957 års statsverksproposition. Jag kan givetvis icke nu lämna några förhandsupplysningar om den ståndpunkt i frågan, som därvid kan komma att tagas.

Härpå anförde:

Herr JOHANSSON i Öckerö (fp):

Herr talman! Jag ber att till chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, få framföra ett tack för svaret.

Den mindre skeppsfarten har under åtskilliga år varit föremål för diskussion. Det är inte okänt för någon här i kammaren, att den mindre skeppsfarten befinner sig i ett brydsamt läge. Dåvarande handelsminister Ericsson lät på sin tid tillsätta en särskild utredning, som skulle undersöka varför det var så illa ställt med denna skeppsfart och vad som kunde göras för att förhållandena skulle bli bättre. Jag skall inte här tala om denna utredning, även om en hel del vore att säga om

den, men vi måste konstatera, att om de nuvarande förhållandena skall fortsätta, så går denna skeppsfart sin undergång till mötes.

När vi i våras behandlade denna fråga här, hade utskottet en positiv inställning till den. Sålunda sade utskottet bl. a.: »Utskottet har tidigare vid flera tillfällen understrukit betydelsen ur såväl sjöfarts- som beredskapssynpunkt av det mindre och medelstora tonnaget. I det betänkande som avgivits av utredningen angående aktuella spörsmål beträffande ifrågavarande tonnage har framhållits, att den svåra situation, vari detta tonnage befinner sig, icke synes vara tillfällig. Det finns enligt utredningen anledning att räkna med att detsamma kommer att successivt minska, om inte stödåtgärder vidtas.»

Jag fick i våras ett brev från ett av våra kustsamhällen. Där stod det bl. a. så här: »Jag ber Er inför Edra kolleger i riksdagen framhålla, att om det inte snart blir någon hjälp att få, så är inom några få år den mindre sjöfarten under svensk flagg ett minne blott.»

Jag har varit hos kommerskollegium och fått ta del av en statistik, som ytterligare bestyrker vad som stod i detta brev. Sålunda var det vid 1954 års slut 771 fraktfartyg under 300 ton, och vid 1955 års slut hade detta antal minskats med 62 till 709. Vi kan vara på det klara med att om denna minskning fortsätter, kan det inte dröja så länge, förrän detta tonnage har försvunnit. Detta bekräftas också av de inklareringsringar som är gjorda. 1955 inklarerades 9 604 fartyg mellan 100 och 300 ton. Av dessa var 2 200 svenska och 7 404 utländska. Den som varit i en hamnstad och för övrigt sett på fartyg i kusttrafik har kunnat konstatera, att de fartyg, som trafikerar våra hamnar och farvatten, till övervägande delen är utländska, huvudsakligen holländska och tyska.

Statsrådet säger, att de miljoner, som

Svar på interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten

är avsedda för de mindre företagen, inte kan gå till den mindre skeppsfarten. Emellertid kan man väl säga om dessa småfraktare att de i ordets fulla bemärkelse är mindre företagare. Statsrådet säger vidare, att det här skall läggas på lång sikt. Ja, det kan ju vara bra, men man måste fråga sig, om man inte skall göra någonting åt det här. Skall det fortsätta som hittills är det bara en tidsfråga, när dessa fartyg är ur räkningen.

Jag vill, herr talman, med ett par ord citera en sjöförklaring, som jag såg för några år sedan. Det var en skeppare som råkat ganska illa ut och som sade, att hans farkost gjorde två knop fram och tre knop avdrift, men han kom i alla fall i hamn. Skall det fortsätta som det nu gör med dessa småfraktare, kan man säga, att det går varken fram eller på avdrift utan tillbaka, och då blir det bara frågan om vilken dag katastrofen kommer.

Nu skall ju 80 miljoner kronor ställas till förfogande för investeringar, 30 miljoner åt småföretagare och 50 miljoner åt jordbrukarna. Det är dem väl unnat. Men i det sammanhanget kan man fråga: Varför skall den mindre skeppsfarten bli åsidosatt? Därest denna närings utövare inte får något med av dessa pengar, vill jag fråga, om statsrådet vill medverka till att lånemöjligheterna för den mindre sjöfarten förstärks. Statsrådet säger, att det kommer att tas ställning till den frågan i nästa års statsverksproposition, men han kan inte säga någonting om det nu. Vi hoppas, att statsrådets ställningstagande då skall bli mera positivt än det har varit hittilldags.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Att den mindre sjöfarten dras med svårigheter är väl rätt allmänt känt. Jag har också sagt det i mitt interpellationssvar. Förmodligen går utvecklingen i riktning mot större fartyg.

Herr Johansson i Öckerö anförde några sifferuppgifter, som tyder på att antalet fartyg under 200 ton gått tillbaka ganska kraftigt under de senaste åren. Det tror jag också är riktigt. Men, herr Johansson i Öckerö, tror verkligen herr Johansson, att dessa fartyg skulle upphöra att minska i antal, om möjligheterna att få lån genom statlig medverkan ökades? Jag vill till herr Johanssons upplysning meddela, att bland inneliggande ansökningar om lån ur statens lånefond för den mindre skeppsfarten förekommer inte mer än ett enda fartyg av denna typ. Alla övriga låneansökningar avser betydligt större fartyg än den tonnagesiffran. Det rör sig i allmänhet om paragrafbåtar, d. v. s. fartyg, som lastar upp emot 1 000 ton. Även om lånemöjligheterna skulle öka, är det därmed inte sagt, att utvecklingen, som hittills inneburit att det minsta tonnage gått tillbaka, kommer att brytas.

Herr **JOHANSSON** i Öckerö (fp):

Herr talman! Först vill jag säga till herr statsrådet, att jag sade inte 200 ton utan 300 ton.

Herr statsrådet undrade, om ökade lånemöjligheter skulle kunna stoppa denna tillbakagång. Jag tror det. Varför kan så många tyskar och holländare i denna storlek segla på våra kuster? Jo, därför att de har ett modernt tonnage.

Om jag inte minns fel står det i den utredning, som gjorts rörande denna skeppsfart, att anledningen till att det är så illa ställt med den svenska kustfarten är, att man har ett gammalt och omodernt tonnage.

Jag är fullt övertygad om att om det kunde bli en modernisering och en förnyelse av det mindre tonnage, skulle det leda till ett gott resultat.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Även om den siffra som herr Johansson nämnde var 300 ton, så rubbar det ingenting i de uppgifter

Svar på interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten

som jag lämnade. Det var nämligen bara ett enda fartyg, som var på 300 ton. Övriga fartyg lastade upp till 1 000 ton.

Det kan hända, om herr Johansson finge sin vilja igenom och lånemöjligheterna ökades, att ett nytt fartyg till av just den typ, som herr Johansson närmast ömmar för, skulle komma att byggas. Men man skall nog inte hysa några överdrivna förhoppningar om möjligheterna att på den vägen få till stånd en ökning av det minsta tonnage.

Att andra länders rederier med en viss framgång har kunnat konkurrera med den svenska mindre sjöfarten sammanhänger bl. a. med att de betalar betydligt lägre löner till de ombordanställda än vad våra rederier gör. Jag tror man får räkna med att det svenska tonnage under en lång tid framåt kommer att befinna sig i ett ogynnsamt konkurrensläge.

Herr STAXÅNG (h):

Herr talman! Jag kan i stor utsträckning instämma med herr Johansson i Öckerö, när det gäller nödvändigheten att få en förstärkning av lånefonden för den mindre skeppsfarten. För mig är emellertid detta, som herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet säkert känner till, inte den enda synpunkten på denna sak. Jag har vid tidigare tillfällen framhållit beträffande den nuvarande lånefonden för den mindre skeppsfarten, att lånebestämmelserna borde bli föremål för en översyn.

Den utredning, som skett i fråga om den mindre och medelstora skeppsfarten och som 1955 avlämnade sitt betänkande, har ju också föreslagit en del förändringar i denna lånefond. Där föreslås bl. a., att lån skulle kunna utgå med ett högre procentuellt belopp grundat på fartygets kontrakterade pris. Det är nämligen så, att det procentuella belopp på 70 procent, som nu lämnas, även knytes till en särskild värdering,

som oftast blir betydligt lägre än fartygets kontrakterade pris.

Vidare har man uttalat önskvärdheten av att det borde ske en lättnad i fråga om säkerhetsföreskrifterna för de allra minsta fartygen. En lättnad i säkerhetsföreskrifterna för de minsta fartygen skulle för dem betyda åtskilligt och säkerligen åstadkomma, att det bleve flera ansökningar om lån till mindre fartyg.

Utredningen har även föreslagit, att amorteringstiden skulle förlängas från 15 till 20 år.

I denna utredning har också intagits en framställning från Sveriges segelfartygsförening, som där framhållit ett par saker av stor betydelse. Det gäller inte bara att få till stånd en förstärkning av denna lånefond med en viss summa, utan man måste också tillse att pengarna kommer de båtägare till godo, som man från början åsyftade. I detta avseende råder för närvarande inte något rätt förhållande. Man har bl. a. föreslagit, att tonnagestorleken skulle begränsas till högst 400 dödviktston, alltså mindre fartyg än de s. k. paragrafbåtar som statsrådet omnämnde och som i realiteten kommer upp till en lastkapacitet på inemot 1 000 ton. Denna begränsning skulle således medföra att man inriktade lånefonden på dessa småfraktare, där ägaren i de flesta fall också är befälhavare på båten. Det skulle alltså inte bli storföretagen, som skulle bli de största låntagarna, såsom nu är fallet.

Jag vet att herr statsrådet inte står främmande för att den utveckling, som nu äger rum, inte är riktig.

Från Sveriges segelfartygsförening har dessutom framhållits, att det borde tillsättas en särskild nämnd för behandling av denna låneform med den begränsning av tonnage som jag här omnämnt. Jag tror det är en mycket nödvändig sak.

Jag har, herr talman, velat framföra dessa synpunkter i förhoppning om att

Interpellation ang. revision av gällande skyddsområdesinstitution kring våra militära befästningsanordningar

herr statsrådet snarast måtte beakta dem och samtidigt genomföra en förstärkning av lånefonden.

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp):

Herr talman! Det var ett yttrande av herr statsrådet som gjorde att jag begärde ordet. Om jag fattade statsrådet rätt, sade han att av de ansökningar som nu ligger inne är det bara en, som i egentlig mening gäller sådana små fartyg som det här är fråga om. De andra ansökningarna gäller fartyg över 500 ton enligt den gamla klassningen, d. v. s. de ligger på upp emot 1 000 tons lastkapacitet efter den nuvarande klassningen. Sedan sade statsrådet, att om vi ökar på anslaget, så kan det hända att vi får en beställning till — och det föreföll som om statsrådet därmed var färdig att sträcka vapen.

Nu är det väl emellertid så, att sådana som lånevillkor och övriga ekonomiska förhållanden har blivit, så har de, som förut stått för den mindre skeppsfarten, inte kunnat följa med längre, utan denna skeppsfart har gått över till de stora bolagen och ligger nu i händerna på dem. De har gott om pengar, och de kryper inte upp till 500-tonsgreänsen utan håller sig därunder för att utnyttja de kreditmöjligheter som där finns. Men vi skall väl ändå inte bara finna oss i att hela vår kustflotta av mindre fartyg försvinner! Det är ju dock omvittnat att vi kan komma i ett läge, där vi ur såväl försvars- som transportsynpunkt måste ha en flotta av rimlig storlek även av dessa mindre fartyg.

Det blev ingenting av de miljoner, som nu lösgjordes för här ifrågavarande ändamål, men så mycket fick vi ändå veta av herr statsrådets anförande, att när man vill plocka fram några miljoner för ett eller annat ändamål, så går det att göra detta. Och då får man också hoppas att det skall gå att driva upp de behövliga miljonerna

för det ändamål vi här diskuterar, när man en gång har tänkt färdigt. Och när herr statsrådet då tänker, så hoppas jag att han tänker i banor något olika dem, som jag tyckte skymta fram i interpellationssvaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Föredrogs den av herr *Ohlin* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som den nuvarande företagsbeskattningen hotar att leda till.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Interpellation ang. revision av gällande skyddsområdesinstitution kring våra militära befästningsanordningar

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr LÖFROTH (fp), som yttrade:

Herr talman! När det militära skyddsområdet kring Bodens fästning för några år sedan utvidgades att även omfatta området Luleå stad och stora delar av till staden angränsande socknar, såväl till lands som till vatten, väckte detta berättigad förvåning. De i samband därmed utfärdade stränga bestämmelserna skulle ha åstadkommit betydande svårigheter för en hel del företag, hantverkare o. d. som tvingas att i brist på svensk arbetskraft anställa utländsk sådan, om icke en väsentlig lättnad så gott som omedelbart genomfördes sedan frågan förts fram i riksdagens andra kammare.

Som bekant har under de sista dagarna inträffat en händelse inom

Interpellation i anledning av ifrågasatt nedläggande av sulfittfabriken i Järpen

nämnda skyddsområde, då den militäre överbefälhavaren mot kommandantens i Boden tveksamhet medgivit att 69 östtyska arbetare får vistas inom Luleå skyddsområde för att där, ca 4 mil från Bodens fästning, arbeta med uppförande av oljecisterner som en tysk firma har på entreprenad.

Var befolkningen inom berörda skyddsområde i luleåtrakten skeptisk när bestämmelsen tillkom, så är det helt förklarligt, att den finner bestämmelserna, efter vad som inträffat på sistone, fullständigt meningslösa.

Jag anser att utfärdade bestämmelser om militärt skyddsområde i och kring Luleå stad helt bör slopas. Det kan f. ö. ifrågasättas om icke de nu gällande skyddsområdesbestämmelserna är mogna för en revidering.

Med stöd av vad som här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få rikta följande fråga:

Anser icke herr statsrådet att tiden nu är inne att revidera den nu gällande skyddsområdesinstitutionen kring våra militära befästningsanordningar?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation i anledning av ifrågasatt nedläggande av sulfittfabriken i Järpen

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Östersund (s), som anförde:

Herr talman! Enligt uppgifter, som under den senaste månaden givits publicitet, hotas ytterligare en industri inom Jämtlands län av nedläggning. Det gäller Aktiebolaget Tegefors verks sulfittfabrik i Järpen. Om icke den utredning om ersättningsindustri, som utlovats från företags sida, leder fram till ett positivt resultat, kommer de anställda och deras familjer att ställas inför mycket svårbemästrade ekonomiska och sociala problem. Undersåkers kommun, inom vilken fabriksanläggningen är belägen, och Järpens samhälle — vilket i stor utsträckning är uppbyggt omkring den nuvarande fabriken — drabbas i ett sådant fall av en stark utflyttning och ett betydande inkomstbortfall. Jag vill därför rikta statsmakternas uppmärksamhet på frågan och hoppas att alla möjligheter prövas att i samverkan med företagsledningen garantera en ny industri åt Järpens samhälle.

Redan år 1886 anlades på det nuvarande fabriksområdet en fabrik av engelska intressenter för tillverkning av sulfittmassa. På nyåret år 1888 sattes fabriken i gång, och den var då den tredje sulfittfabriken i Sverige. Sedan dess har den skiftat ägare ett flertal gånger. Bl. a. övergick industrien år 1916 i norsk ägo. Den införlivades samtidigt i Aktiebolaget Tegefors verk, varefter detta företag blev ägare av såväl fabriksanläggningen som skogsegendomar. Efter att ha varit i händerna på amerikanska intressen förvärvades bolaget år 1949 av den nuvarande ägaren, Marma-Långrörs aktiebolag.

Fabriken har för närvarande 156 anställda — enligt allmänna omdömen erkänt skickliga och driftiga yrkesarbetare. Större delen av dessa, eller drygt en tredjedel, har skaffat sig egna fastigheter. Man har planerat för att stanna kvar på platsen och räknat med en tryggad framtid där. Kommunen och staten har genom åren investerat stora summor i denna egnahemsbebyggelse. Även företaget har tidigare lämnat subventioner till de anställda, som byggt egna fastigheter. I övrigt har de kommunala investeringarna i allt väsentligt baserats på förutsättningen att fabriksdriften skulle fortsätta, och strävandena att skapa en trivsam och trygg miljö för inneväanarna i Järpens industrisamhälle har också steg för steg krönts med framgång.

Enligt de uppgifter, som offentlig-

Interpellation ang. tillämpningen av bestämmelserna om tertiärlån och tilläggslån för flerfamiljshus

gjorts i tidningspressen, har Marma-Långrörs aktiebolag nu för avsikt att lägga ned tillverknings av sulfitmassa vid fabriken i och med utgången av första kvartalet 1957. Man räknar med att vid denna tidpunkt det virke, som finns i magasinen, skall vara uppkört. Rivningen av fabriken skall sedan påbörjas. Ett provisoriskt träsliperi skall startas hösten 1957 och köras med decimerad arbetsstyrka under en övergångstid.

Från företagsledningens sida har man ställt i utsikt att en utredning om möjligheterna att lägga om driften till papperstillverkning skall startas inom den närmaste tiden. Man har dock påpekat, att en sådan omläggning kommer att kräva investeringar för omkring 20 miljoner kronor och att leveranstiden för en pappersmaskin är minst tre år. Samtidigt har man betonat, att inga pengar finns inom företaget för en sådan investering och att heller inga ritningar eller andra förberedelsearbeten påbörjats.

Den aviserade utredningen beräknas tidigast vara klar någon gång under hösten 1957. Det är angeläget att den kommer i gång så fort som möjligt och att alla utvägar allvarligt prövas för att lösa frågan om en ersättningsindustri på platsen.

Jag vill dock rikta statsrådets uppmärksamhet på att företaget tydligen planerar att påbörja rivningen av fabriken omkring ett halvt år innan utredningsresultatet väntas föreligga. Detta synes mig olämpligt ur många synpunkter. Bland annat borde hänsynen till den anställda arbetskraften fordra att man, innan rivningsarbetet påbörjas, klargör förutsättningarna för en fortsatt industriell verksamhet. Vidare torde det vara svårt — om utredningen skulle komma fram till ett negativt resultat — att finna någon annan spekulant på en fabriksanläggning, som befinner sig under rivning.

Även om utredningsmännen — som man livligt hoppas — lyckas lösa frågan om en ersättningsindustri, kan denna knappast komma i gång förrän tidigast i början av 1960-talet. Man kan således förutsätta att en skarv i sysselsättningsmöjligheterna kommer att uppstå ganska snart, även om driften lägges om till papperstillverkning. Om så inte sker, uppstår de verkligt svår- bemästrade problemen för de anställda och för bygden i dess helhet. Tillgången på råvaror och produktionsökningen vid fabriken talar för att så icke behöver bli fallet. Men oron i vårt industrifattiga län — där för en kort tid sedan Ulrikforsfabriken lades ned — gör att vi förväntar kraftåtgärder för att den industriella verksamheten icke ytterligare skall decimeras.

Med stöd av de synpunkter, som jag här ovan anfört, hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har statsrådet uppmärksammat att Marma-Långrörs AB lär ha för avsikt att lägga ned sulfittfabriken i Järpen?

2. Om så är fallet, är statsrådet villig att lämna kammaren en redogörelse för hur man från statsmakternas sida ser på den uppkomna situationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. tillämpningen av bestämmelserna om tertiärlån och tilläggs- lån för flerfamiljshus

Herr KÖNIGSON (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Den 30 juni 1955 förordnade Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, om ändrad lydelse av 12 § kungörelsen den 30 juni 1948 om tertiärlån och tilläggslån för flerfamiljshus, vilket innebär, att den s. k. räntegarantien höjes från 3 till 3,5 procent för hus färdigställda före 1951.

Interpellation ang. tillämpningen av bestämmelserna om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus

Dessa nya bestämmelser tillämpar kungl. bostadsstyrelsen nu så att de, som lyckats erhålla lägre ränta än 3,5 procent å någon del av bottenlånet, får avdrag å vad som rätteligen skulle komma dem till del i räntesubvention å sådana lån, som löper med högre ränta än 3,5 procent. Avdraget motsvarar det belopp som låntagaren anses tjäna å lån, löpande med lägre ränta, och innebär, att den samlade låneräntan för denne förs upp till 3,5 procent.

För att belysa hur detta verkar ska jag anföra ett konkret fall.

HSB:s bostadsrättsförening Guldlänken i Göteborg har ett hos Göteborgs sparbank bundet bottenlån som löper med 3,1 procents ränta. Den 11 sept. i år fick föreningen meddelande om att kungl. bostadsstyrelsen vid beräkningen av räntesubventionen för 1955 från den 1 maj samma år minskat vad som med hänsyn till andra lån rätteligen borde komma föreningen till del med 0,4 procents ränta å det bundna bottenlånet, då den ansett, att föreningen skulle bära en räntekostnad av 3,5 procent även å detta lån. Även för 1956 kommer samma regel att tillämpas.

För den nämnda föreningen betyder detta, att man av medlemmarna retroaktivt måste ta ut för 1955 5 464 kronor och för 1956 8 196 kronor, vilket självklart blir en ganska stor börda för dessa.

Då det emellertid förefaller mig som om kungl. bostadsstyrelsens tillämpning av gällande bestämmelser i detta fall inte äger stöd i den kungl. kungörelsen och då jag anser frågan vara av stor principiell betydelse, anhåller jag om

andra kammarens tillåtelse att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande fråga:

Anser herr statsrådet att det är en riktig tillämpning av bestämmelserna, när bostadsföretag, som har någon del av bottenlånet till lägre ränta än 3,5 procent, får ränteeftergiften på övriga lån minskad så att den samlade låneräntan blir 3,5 procent?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 803, av herrar *Ahlsten* och *Kristensson* i Osby i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 182, med förslag till skolstyrelselag m. m.

Denna motion bordlades.

§ 13

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Talmannen i riksdagens andra kammare.

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 29 oktober—1 november 1956 med anledning av utrikes resa i kommunalt uppdrag.

Stockholm den 24 oktober 1956

Sven Hedqvist

Kammaren biföll denna ansökan.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 17.08.

In fidem
Gunnar Britth

Tisdagen den 30 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollet för den 24 in-
nevarande oktober.

§ 2

Svar på fråga ang. Västerviksjärnvägens breddning

Herr talmannen lämnade på begäran
ordet till

Chefen för kommunikationsdeparte-
mentet, herr statsrådet ANDERSSON,
som yttrade.

Herr talman! Herr Johanson i Väs-
tervik har frågat mig om någon sådan
omständighet inträffat, som rubbat den
angelägenhetsgradering som 1943 års
järnvägskommitté avgav 1952 i fråga
om Västerviksjärnvägens breddning, och
när man kan förvänta definitivt besked
om järnvägens framtida status.

Någon sådan omständighet har ej in-
fat, att ett ståndpunktstagande till an-
gelägenhetsgradering av Västerviksjärn-
vägen blivit aktuell.

1953 års trafikutredning har enligt
de direktiv, som utfärdades den 5 juni
1953, att ta befattning med spörsmålen
angående breddning av olika järnvägar
i skilda delar av landet. Dessa frågor
har nämligen inte ansetts böra föras vi-
dare, innan något försök gjorts att ska-
pa större klarhet om järnvägarnas plats
och villkor i vårt framtida transport-
system.

Inom utredningen pågår en separat
ekonomisk undersökning rörande tra-
fikförhållandena inom Västerviksområ-
det. Resultatet av denna undersökning
kommer att ingå i det material, som
inom utredningen kommer att läggas
till grund för ett slutligt ställningsta-
gande till frågan.

En eventuell breddning av väster-
viksjärnvägarna får också ses mot bak-
grunden av det allmänna konjunktur-
läget inom landet. Förändringar i sist-
nämnda hänseende kan givetvis ur sys-
selsättningssynpunkt aktualisera en
prövning av denna fråga utan samband
med det allmänna trafikpolitiska spör-
målet.

Härpå anförde

Herr JOHANSON i Västervik (s):

Herr talman! Jag ber att till stats-
rådet och chefen för kommunikations-
departementet få framföra ett tack för
svaret på min enkla fråga.

Frågan var förestavad av meddelan-
de i lokalpressen om att järnvägssty-
relsen beslutat att rälsutbyte skulle ske
på en del av sträckan Kimstad—Väs-
tervik med 26 500 spårmetrar och på
sträckan Jenny—Hultsfred med 38 000
spårmetrar.

Inför detta meddelande frågade man
sig om detta innebar, att frågan om
breddning av Västerviksjärnvägen
skrinlagts.

Sedan vårriksdagens slut har man
hållit en konferens i Tjust-Ed, där man
diskuterat frågan om industrilokalise-
ring till Tjustbygden. Man påvisade i
det sammanhanget den stora utflytt-
ning, som ägt rum från tre kommuner,
nämligen Tjust-Ed, Loftahammar och
Uknadalen, som under något mer än en
tioårsperiod haft en utflyttning av inte
mindre än 2 000 personer. Det fram-
hölls att endast en tredjedel av dem
som lösgjorts genom jordbrukets ratio-
nalisering inom en femårsperiod kun-
nat beredas sysselsättning i inom om-
rådet befintlig industri.

Befolkningsminskningen inom hela

Svar på fråga ang. utredning av boxningssportens skadliga verkningar

länet framgår bland annat därav att Kalmar län mistat ett av sina riksdagsmandat i denna kammare, ett mandat som genom befolkningsminskningen överförts till Stockholms stad.

Vid förutnämnda konferens framhölls kommunikationernas stora betydelse, när det gäller industrilokaliseringen, och möjligheterna att skapa sysselsättning åt det uppväxande släktet och åt dem som lösgöres genom den fortsatta rationaliseringen inom jordbruket. Konferensen tryckte särskilt hårt på behovet av en breddning av Västerviksjärnvägen.

Ingen skall förneka att det är av stort intresse för staden Västervik att få järnvägen breddad. Västervik torde vara den enda stad på fastlandet som har järnvägsförbindelse men som helt saknar normalspårig järnväg. Men intresset för breddning av nämnda järnväg är av lika stor betydelse för de orter där järnvägen nu går fram och för omnejden. Vid järnvägssträckan ligger relativt stora bruk såsom Ankarsrums bruk, Gunnebo bruk, som har järnvägsstation vid Verkeback, Totebo industri, Överums bruk och Gamleby, som har en del småindustrier. För dessa och för att näringslivet skall bli rikare differentierat är breddningen av järnvägen av mycket stor betydelse.

1943 års järnvägskommitté har också i sitt 1952 avgivna förslag till angelägenhetsgradering framhållit dessa synpunkter. Orten är i behov av ett mer differentierat näringsliv, om vi inte skall se fram mot en ännu mer accentuerad avfolkning. Jag är medveten om att en breddning av järnvägen inte ensamt är ett sesam öppna dig, men sammanfört med lokala åtgärder är det dock av — jag kanske vågar säga i viss mån avgörande — betydelse för att det uppväxande släktet skall beredas sysselsättning inom länet.

Om det ur rent järnvägsekonomiska synpunkter inte anses försvarligt med en breddning av ifrågavarande järnväg,

så bör väl i den bilden komma in den tillförsel som järnvägen medför till stambanenätet, och om smalspårnätet är till hinder för att få nya industrier till dessa orter, så måste väl av rent naturliga skäl underlaget för ifrågavarande järnväg bli mindre genom den därav orsakade befolkningsutflyttningen.

Ja, herr talman, det var några synpunkter som jag ansett det angeläget att få framföra i det här sammanhanget. Skulle de till någon del kunna påskynas da breddningen av den järnväg, som berörts i min fråga till kommunikationsministern, så är jag enbart tacksam därför.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. utredning av boxningssportens skadliga verkningar

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Hamrin har frågat mig, om jag vill medverka till att den av 1955 års riksdag begärda utredningen i syfte att klarlägga boxningssportens skadliga verkningar snarast sätter i gång. Till svar härför får jag anföra följande.

Genom beslut den 30 juni 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att verkställa utredningen.

Med skrivelse, som inkom till inrikesdepartementet den 26 januari 1956, överlämnade medicinalstyrelsen en plan för hur undersökningen borde bedrivas samt hemställde, att särskilda sakkunniga måtte utses att biträda styrelsen. Samtidigt anmälde medicinalstyrelsen, att kostnaderna för den planerade undersökningen beräknats belöpa till omkring 100 000 kronor och att sty-

Svar på fråga ang. utredning av boxningssportens skadliga verkningar

relsen undersökt möjligheterna att nedbringa kostnaderna men funnit, att någon inskränkning i den framlagda planen icke kunde göras utan att utredningens vetenskapliga resultat äventyrades.

Utrymme för en så kostnadskrävande undersökning fanns icke på det under elfte huvudtiteln anvisade anslaget till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Vidare hade, då anmälan inkom till departementet, 1956 års statsverksproposition redan avlämnats, och under nämnda anslag för innevarande budgetår ryms ej heller en undersökning, som medför så betydande kostnader. Frågan har på grund därav fått anstå för att prövas under budgetarbetet innevarande höst, och den kommer att anmälas för riksdagen i nästa års statsverksproposition.

Härefter anförde

Herr HAMRIN (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet vill jag uttala ett tack för svaret på den fråga, som jag framställde för knappt en vecka sedan.

Jag skall gärna medge, att det är med en viss envishet — jag vågar rent av säga småländsk envishet — som jag engagerar mig i detta i och för sig inte särskilt uppbyggliga ämne, men det finns vissa skäl därtill. Sammanhanget är enkelt nog: jag har den bestämda uppfattningen, att den »sportutövning» det här är fråga om är i sig en fara — en kulturfara vill jag påstå, någonting som alltså i vettets, i den goda smakens och i anständighetens, ja, just i kulturens namn bör med alla tjänliga medel bekämpas.

Jag har också den uppfattningen, att samhället här inte behöver stå maktlöst, inte behöver resignera. Det finns mycket stora möjligheter att komma åt detta onda och det är min mening, att

om boxningshanteringens skuldkonto, dess skadeverkningar, blir på ett ovedersägligt sätt, såsom nu är tänkt, i form av en vetenskaplig utredning, klarlagda, så har man en god utgångspunkt för fortsatta resonemang om vad som skall kunna göras.

Häromdagen stod det i pressen att läsa om en amerikan — jag har glömt hans namn, och det betyder ju heller ingenting — som under pågående tävling blev så grundligt utslagen, att han över huvud taget inte mer kom till medvetande; han dog alltså på fläcken. Jag menar, att någon principiell skillnad finns det faktiskt inte mellan en »sport» av detta slag och den misshandel, som då och då kan förekomma på öppen gata och som då utan vidare renderar den skyldige lagens stränga straff.

Att jag nu har påkallat inrikesministerns uppmärksamhet i saken, beror på att jag och många med mig fått det intrycket, att den av riksdagen begärda utredningen haft och har märkvärdigt svårt att komma i gång. Det ligger här en fara i dröjsmål. Ett faktum är ju, att det behövs bara att en svensk utövare av boxningen råkar få en smula »ryktbarhet» — jag är angelägen att sätta ordet inom citationstecken — för att människor skall tappa huvudet och för att det skall uppstå en psykos i landet. Inte minst ur den synpunkten fann jag det angeläget att fråga inrikesministern, hur saken ligger till. Nu har vi fått besked, som ger vissa förhoppningar om att en utredning ändå skall komma till stånd, och jag vill säga, att denna utredning helst borde lägga sitt arbete så, att den kunde ge resultat inom rimlig tid. Det är här fråga om en upplysningsverksamhet, som ur allmänna synpunkter, ur kulturens synpunkt är synnerligen angelägen.

Jag ber att ännu en gång få tacka för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Herr förste vice talmannen Skoglund har i en interpellation frågat mig om jag vill vidta åtgärder för en snabb effektivisering av den nuvarande antidumpinglagstiftningen och om jag har för avsikt att vid kommande handelsförhandlingar med länder som inte tillhör OEEC söka begränsa våra importåtaganden beträffande textilvaror.

Ehuru interpellantens första fråga är generell och avser motverkande av dumpingimport i allmänhet skall jag med hänsyn till innehållet i interpellationen tillåta mig att besvara densamma med utgångspunkt närmast från förhållandena på det textila området.

Jag vill till en början i korthet erinra om att importen av textila färdigvaror värdemässigt inte undergått några större förskjutningar under senare år. Då priserna fortlöpande sjunkit har emellertid en inte obetydlig kvantitativ uppgång i importen ägt rum. Det är också uppenbart att den svenska textilindustriens nuvarande svårigheter till icke ringa del härrör från importkonkurrensen. Det förhåller sig av allt att döma så att den inhemska industrien visserligen hittills lyckats relativt väl försvara sin andel av den svenska marknaden men att den tilltagande priskonkurrensen från importen i förening med en stagnerande efterfrågan medfört en försämrad lönsamhet. På enskilda punkter kan vidare konstateras en betydande stegring av importen på den inhemska produktionens bekostnad. Då ett flertal textilproducerande länder har att kämpa med avsättnings- svårigheter kännetecknas läget i stort av en skärpt konkurrens som ibland tar sig uttryck i priser som kan betecknas som dumping. Det synes råda en

viss allmän oro för att dylika osunda konkurrensmetoder skall öka i omfattning.

Allmänt sett får man på ett varuområde som präglas av överproduktion räkna med en viss ständig risk för dumpingförsäljningar. Att ingripa mot varje enskilt fall av dumping kan av praktiska skäl inte ifrågakomma. De ordinarie importtullarna kan emellertid stundom vara av viss betydelse såsom generellt dumpingskydd. Jag vill i sammanhanget erinra om att den svenska textilindustriens allmänna konkurrenskydd mot utlandet förbättrades genom regeringens beslut i följd sommarattjustera upp och modernisera de svenska textiltullarna.

När det gäller systematisk dumping av större omfattning och med väsentliga skadeverkningar för inhemska industri kan emellertid extraordinära motåtgärder behöva tillgripas. I första hand finns då antidumpingtullar att tillgå. 1950 års förordning härom har på det textila området hittills kommit till användning en gång, nämligen under ett par års tid beträffande nylonstrumpor. Den är utformad helt i överensstämmelse med de regler som finns intagna i GATT-avtalet och någon mera genomgripande ändring i sak av förordningen kan inte ske med hänsyn till våra internationella förpliktelser. De krav på utredning och bevis om förekomsten av dumping som uppställs för tillämpning av förordningen kan måhända ur vissa synpunkter synas betungande men å andra sidan är det givetvis angeläget att antidumpingtullar påläggas endast i fall av verklig dumping. Den svenska exportindustriens erfarenheter i vissa fall av antidumpingaktioner i utlandet har understrukit betydelsen av att kraven på saklig bedömning och utredning i detta hänseende inte eftersättes i den internationella handeln. Det kan sålunda enligt min mening inte undvikas att framställningar om antidumpingtull i allmänhet måste bli föremål för grundlig utred-

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

ning innan beslut fattas. Det ligger vidare i sakens natur att antidumpingtullar många gånger ur administrativ synpunkt är svåra eller ibland omöjliga att tillämpa. Förhållandena härvidlag varierar från fall till fall och några allmängiltiga anvisningar rörande tillämpningen låter sig inte uppställas. Även om de nuvarande reglerna om antidumpingtull sålunda i vissa hänseenden framstår som ineffektiva för motverkande av dumping kan jag inte finna att praktiska förutsättningar f. n. föreligger att effektivisera legstiftningen på detta område.

På vad sätt en dumpingsituation bör mötas varierar f. ö. alltefter omständigheterna. Det är nödvändigt att härvidlag bibehålla en betydande grad av flexibilitet. Ibland kan det visa sig lämpligt att söka komma till rätta med förhållandena genom förhandlingar med vederbörande exportland. Denna utväg prövades bl. a. för ett par år sedan beträffande importen av trikåvaror från Tyskland. I andra fall kan kvantitativa importrestriktioner vara att föredraga. Sådana tillämpas f. n. beträffande färdiga textilvaror från Östeuropa. Ända tills för något halvår sedan lades i praktiken icke några hinder i vägen för textilimporten från dessa länder även om ett formellt licenstväng upprätthölls. Situationen förändrades emellertid snabbt genom en intensiv textil försäljningskampanj mot den svenska marknaden från flera östeuropeiska länders sida. En närmare undersökning visade att försäljning i stor utsträckning skedde till priser som måste betecknas som onormalt låga och att den svenska textilindustrien led kännbar skada därav. På grund härav bestämdes att importen skulle begränsas till i handelsavtalen intagna kvoter.

Interpellanten har nu, under hänvisning till den textilimport som alltjämt äger rum från Östeuropa, velat veta, om jag avser att vid kommande han-

delsförhandlingar begränsa våra importåtaganden beträffande textilier. Något uttömmande och entydigt svar på denna handelspolitiska förhandlingsfråga kan jag av lätt insedda skäl inte lämna här. Jag vill erinra om att den import det här är fråga om inte är särskilt omfattande jämfört med den totala textilimporten. En osund prisbildning kan likväl medföra betydande skadeverkningar för inhemsk industri. Inställningen till denna import blir därför mycket beroende av vilken prispolitik som i fortsättningen kommer att följas av exportländerna. Önskemålen om begränsning av importen får naturligtvis också vägas mot de exportintressen som föreligger; en nedskärning av importen leder ju ofta till motsvarande minskning av utrymmet för svensk export.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att, även om jag inte kan ställa i utsikt några särskilda åtgärder av det slag interpellanten åsyftat, jag finner det angeläget att nära följa utvecklingen av textilimporten och återverkningarna därav på den inhemska industriens avställningsläge. Särskild uppmärksamhet kommer därvid givetvis att ägnas dumpingproblemet och möjligheterna att motverka osunda konkurrensmetoder. Jag har med den lämnade redogörelsen velat visa, att detta problem redan nu är föremål för myndigheternas uppmärksamhet och att man också på olika sätt sökt förhindra mera omfattande skadeverkningar för svensk industri.

Härpå anförde:

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND (h)**:

Herr statsråd! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation, vilket givits utan dröjsmål.

Svaret är försiktigt avfattat och innehåller inte några bestämda utfästelser.

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

men av statsrådets slutord, där han försäkrar att han skall med uppmärksamhet följa de dumpingföreteelser som kan uppträda, vågar jag dra den slutsatsen att han inte är helt ointresserad av det spörsmål som det här gäller. Jag erkänner dock att jag skulle varit tacksam, därest det i svaret också hade — även om inte min fråga givit direkt anledning därtill — tydligt utsagts att handelsministern hade ungefär samma uppfattning som jag beträffande önskvärldheten av att den svenska textilindustrin inte spolieras, utan att vi för framtiden får behålla en god, högt tekniskt utvecklad och rationaliserad textilindustri. Ur många synpunkter — jag vill här bara erinra om beredskaps-synpunkter, arbetsmarknadssynpunkter och valutasynpunkter — måste det vara ett verkligt nationellt intresse att vi har en sådan textilindustri.

Det har efter kriget skett en betydande omläggning av textilproduktionen i världen. De transoceaniska länderna erbjuder inte längre samma marknader för de europeiska producenterna som tidigare. Östmakterna och även andra stater här i Europa får se sig om efter nya avsättningsområden, och då blir gärna ett land som Sverige, med dess låga tullskydd, något av en avstjälpningsplats. Det råder inte något tvivel om att importen till Sverige av textilvaror från vissa öststater sker till priser som ligger under produktionskostnaderna och att det alltså förekommer en dumping. Det kan anföras exempel som tydligt visar att öststaterna offererar varor till priser som inte ens täcker garnkostnaderna. Av en lista, som jag har här tillgänglig, framgår att Polen offererar en ullfärgad crêpe till ett pris av 14:97 per meter, medan garnkostnaden är 17:92 per meter och den svenska tillverkningskostnaden 27:95. Från samma land offereras blekt lakansväv till ett pris av 1:40, när materialkostnaden enligt världsmarknads-

priset beräknas till 1:16 och den svenska tillverkningskostnaden till 2:41. Östtyskland offererar rutigt fodertyg till ett pris av 2:91, medan materialkostnaden enligt världsmarknadspriset är 3:93 och den svenska tillverkningskostnaden 7:03.

Jag skulle kunna fortsätta med andra liknande exempel från Tjeckoslovakien och Ungern, men det sagda är tillräckligt för att visa hur prekärt läget kan vara i vissa fall.

Det är under dessa förhållanden naturligt att importen av textilvaror från öststaterna stiger. Herr statsrådet har här närmast rört sig med importen i pengar räknat, men det kan vara av intresse att följa utvecklingen, uttryckt i vikt- och styckesiffror. För att ta ett exempel så utgjorde för den egentliga konfektionsindustriens del importen år 1949 443 ton, år 1953 1 021 ton och 1955 1 612 ton. Under 1956 har importen t. o. m. juni månad utgjort i runt tal 2 000 ton. Det har alltså bara sedan 1953 skett en fördubbling av denna import.

Jag kan också påpeka, att Sverige svarar för över 27 procent av OEEC-staternas bruttoimport av textilvaror från öststaterna. Vad som har hänt inom den svenska textilindustrin under de senaste åren visar, att situationen är ytterst vansklig. År 1954 nedlades 35 fabriker med 1 125 anställda arbetare, år 1955 nedlades 25 fabriker, som sysselsatte 1 300 arbetare, och till och med september 1956 har 21 företag med 1 400 arbetare nedlagts. Totalt har arbetarstammen sedan 1951, då det fanns ungefär lika många arbetare inom textilindustrin som före kriget, nedgått med i stort sett 10 000 arbetare. Det är klart, att en viss rationalisering väl har medverkat därtill, men denna kan inte på långa vägar svara emot vad nedläggelserna gjort för att minska antalet arbetstillfällen.

Det är inte bara svaga företag, som

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

har nedlagts, utan företagsdöden har börjat härja även bland sådana, som allmänt erkänts vara högt rationaliserade och som arbetat under god och effektiv ledning. Jag tror, att inte minst i Norrköping har man erfarenhet av detta. Nyborgs Yllefabrik med cirka 500 anställda och på annan plats Albert Terberger AB med cirka 200 anställda är färskt exempel på den utveckling, som jag omnämnt. Läget inom textilindustrin tycks dess värre nu vara så allvarligt, att även relativt begränsade motgångar kan resultera i nedläggelser, som — jag upprepar det — måste vara olyckliga för vårt lands ekonomi. I en radiodebatt häromdagen nämndes — om jag fått den rätt refererad för mig — att man redan räknade med en kapitalförlust om 700 miljoner kronor på vad som hittills har skett.

Handelsministern och jag är säkert överens om — det vill jag hoppas — att det under sådana förhållanden är angeläget, att det under en övergångsperiod, tills textilproduktionen anpassat sig och prisläget normaliserats, vidtages åtgärder för att vi inte skall få en viktig del av vår inhemska industri totalt spolierad. Vi är ett lågtullsland och anhängare av friare världshandel, men vi vill inte ha denna genomförd under sådana osunda konkurrensförhållanden, som i många fall är för handen i fråga om textilvarorna. Det torde också vara felaktigt att tro, att en övermäktig konkurrens skapar fram billigare varor på vår hemmamarknad. Om den inhemska industrien reduceras till en obetydlighet kommer vi nog i fortsättningen att på ett helt annat sätt vara utlämnade åt säljarländerna. Det gäller för oss att skydda oss i tid, och då är frågan, vilken väg som kan anses vara lämpligast. En möjlighet är, såsom jag nämnt i interpellationen, att tillämpa 1950 års antidumpinglagstiftning, men den har åtminstone hittills kommit till ringa användning.

Handelsministern tycks inte tro på möjligheterna att effektivisera denna lagstiftning. I andra länder, t. ex. i USA, har man emellertid gjort sin lagstiftning i det fallet effektiv nästan i överkant, och ändå är den amerikanska liksom den svenska lagstiftningen helt och hållet ansluten till GATT-avtalets bestämmelser. Vidare har finansministern i Danmark just lagt fram ett förslag till en antidumpinglagstiftning, som man tycks vänta sig en hel del av. Jag vill för min del inte uttrycka någon bestämd uppfattning om vad man kan och bör göra på detta område, men jag ifrågasätter om inte den sittande tulltariffkommittén borde få sina direktiv utvidgade, så att den fick möjlighet att även pröva denna fråga och undersöka möjligheterna att skapa ett skydd mot rena dumpingföreteelser.

Jag förmodar att statsrådet Lange i likhet med mig läser tidningen Arbetet då och då. Samma dag som jag väckte min interpellation hade tidningen Arbetet i Malmö en ledare, som jag gärna vill överlämna till närmare studium, om statsrådet inte redan har läst den. Där refererar tidningen hur man förfarit i Danmark och säger därvid följande:

»Den danska finansministern har i dagarna lagt fram ett lagförslag om antidumpingtull, som även inrymmer utjämningsbestämmelser för den händelse en inhemsk industri lider skada av utländska subsidieordningar. Antidumpingtullen föreslås utformad efter sedvanliga principer med bestämmelser, som är samstämmiga med GATT-avtalets stipulationer om förutsättningarna för tillgripande av berörda tullar. Antidumpingtullen skall enligt förslaget utgå med det belopp, varmed importpriset är lägre än på vedlerbörande exportlands hemmamarknad. Beslut om införande av antidumpingtull eller utjämningsstull kan träffas av finansmi-

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

nistern med tillstyrkan av folketingets finansutskott.»

Artikeln slutar med följande: En dumping, som inte i tid motverkas, leder förr eller senare till att konsumenterna får betala. Dessutom förrycker den hemmamarknadsindustriens möjligheter till jämn sysselsättning och till-förlitliga priskalkyler.»

Det borde vara det normala för ett land, som blir utsatt för dumping, att det landets industri går ut och försöker utöva ett motsvarande tryck på säljarlandets marknad. Ett sådant tillvägagångssätt har kanhända också i många fall varit ett hot, men det lär tyvärr inte finnas några möjligheter att gå den vägen här. Säljarländerna har på olika sätt omgärdat sig med barriärer, som vi icke har möjlighet att komma över. Beträffande öststaterna måste vi dessutom räkna med att där möta en statsdirigerad och i hög grad statssubventionerad export. Enligt tidningen *Arbetet* för den 16 oktober i år har Östtyskland inte mindre än 3,8 miljarder östmark investerade i dumpingexport, där priserna — som faställes av ett centralkontor — icke har någon samklang med produktionskostnaderna inom den industri som tillverkar varorna. Tidningen uppger att siffrorna är hämtade från ett statens administrativa organ i Östtyskland.

En väg att möta uppenbar dumping vore givetvis att i handelsförhandlingarna med öststaterna stadga, att svenska medgivanden av importkontingenter endast skall gälla för handeln efter kommersiella principer beträffande kalkylering och prissättning samt att uppenbara avsteg därifrån — även om de är av mindre omfattning — kan medföra att importmedgivandena från svensk sida återtages. Importlicenser skulle alltså beviljas endast om dumping icke föreligger. Det har vi sett exempel på från Belgien, Österrike och Schweiz. Även Tyskland tillämpar pris-

granskning för vissa delar av importen från öststaterna.

Vidare erinrar handelsministern i sitt svar om att importen hit även är underlag för svensk export utåt. Detta är naturligtvis riktigt. Men jag tror inte att svensk exportindustri vill erövra sin utlandsmarknad under vilka betingelser som helst, och i här förevarande fall kanske också till priset av att en så gammal svensk industri som textilindustrien kanske måste skrotas ned.

Så vill jag sluta med några ord i anslutning till vad handelsministern sade om tulltaxekommitténs eventuella förslag. Handelsministern pekar i sitt interpellationssvar på att en provisorisk tullhöjning företogs i fjol, samtidigt som det skedde en övergång till värdetullar. Min avsikt är inte att här dra upp en allmän debatt om vilken tullnivå, som ur olika synpunkter är den mest lämpliga för textilindustrien. Denna fråga kommer att behandlas ingående, då proposition om ny tulltaxa föreligger till våren. Det är emellertid angeläget att påpeka, att övergången till värdetullar har medfört en minskning av skyddet mot dumpingartad import. Det kan diskuteras om dessa verkningar av tullförändringen lämpligen kan motverkas genom att kombinera värdetullen med en minimiviktull. Jag vill understryka vikten av att finansministern — ty det blir väl inte handelsministern som får hand om den saken — noggrant överväger denna synpunkt, innan förslaget till ny tulltaxa framlägges.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag håller gärna med herr Skoglund om att dumping kan medföra spontana prissänkningar, som i sin tur kan skapa bestående men och skada för de industrier som drabbas

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

av sådana prissänkningar. Det är också givet att det bör ligga i det allmännas intresse att ge näringslivet ett skydd mot sådana tillfälliga marknadsstörande prissänkningar, och det är ju endast fråga om vilka vägar och vilka möjligheter som står oss till buds.

Herr Skoglund pekade också i sitt senaste anförande på antidumpinglagstiftningen och hänvisade till att det i Danmark lagts fram ett förslag, som måhända kan ge ökade möjligheter till skydd för de inhemska industrierna mot dumping. Ja, det är möjligt att det förslaget kan inrymma vissa löften. Jag har läst den artikel som herr Skoglund citerar, men jag tror nog att det danska förslaget tål att tänka närmare på. Vi vet i varje fall inte om det har sådana gynnsamma verkningar som man på sina håll kanske hoppats att det skall få. Våra egna erfarenheter från den tid då vi tillämpade antidumpingtullar för några år sedan är inte enbart gynnsamma. I själva verket var det, såsom jag redan har antytt i interpellationssvaret, förenat med betydande administrativa besvärligheter. Det gick till en början rätt väl, men sedermera visade sig systemet svårmanövrerbart med hänsyn till att nya kvaliteter framkom, och det medförde betydande svårigheter att söka klart definiera varorna. Det gällde ändå en så begränsad varukategori som nylonstrumpor. Tar man hela det textila området blir dessa svårigheter betydligt större, och jag är inte säker på att man utan en mycket besvärlig och omständlig apparat går i land med att på den vägen tekniskt ordna ett effektivt skydd mot dumping.

Det finns också, såsom både herr Skoglund och jag har varit inne på, andra medel att tillgripa — jag tänker närmast på importlicensgivningen. I de fall där vi kunnat konstatera uppenbara dumpingpriser har importlicensieringen begränsats. Det skedde under andra kvartalet i år, när importen från

Östeuropa hotade att ta alltför stor omfattning. Som jag också erinrade om i mitt interpellationssvar har därför licensansökningar inte beviljats i större omfattning än som motsvarar de i handelsavtalen inrymda kvoterna, trots att dessa länder när handelsavtalen ingicks hade hoppats på en mera gynnsam behandling i detta hänseende.

Vi kommer alltså i fortsättningen att ha vår uppmärksamhet riktad på denna sak. Jag tror att våra handelspartner i Östeuropa är på det klara med anledningen till att vi tillämpar en så stram licensgivning på detta område och känner till att sättet att undgå detta är att upphöra med dumpingen på den svenska marknaden. I det avseendet har nog samma överväganden som herr Skoglund rekommenderade redan i viss mån varit avgörande för handhavandet av licensgivningen.

Jag har sagt att jag är beredd att pröva alla uppslag för att ge industrien ett skydd mot sådana prissänkningar som kan medföra bestående men och omställningssvårigheter för arbetskraften. Jag vill därför gärna understryka också såsom min mening vad herr Skoglund här uttryckte, att man inte bör spoliera den svenska textilindustrin.

Å andra sidan är det möjligt att den svenska textilindustrin för närvarande är överdimensionerad med tanke på de utvecklingstendenser på längre sikt som föreligger på detta område. Arbetarantalet i textilindustrin är kanhända svårsmåttbart, men det har ändå nedgått med omkring 15 000 arbetare under de senaste fem, sex åren. En viss nedgång har väl också inträffat i korttidsarbete och deltidsarbete, så att arbetskraftanvändningen inom detta industriområde i själva verket har nedgått mer än siffran 15 000 låter förmoda.

Vad man i detta hänseende kan göra vet inte jag. Vi har faktiskt ännu inte en riktigt klar bild av utvecklingstendenserna. Jag kanske får erinra herr

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

förste vice talmannen Skoglund om vad han förmodligen redan vet, nämligen att textilindustriens framtid och de ekonomiska utvecklingstendenserna på textiiområdet sedan någon tid tillbaka är föremål för en partsutredning, som representanter för arbetarna och företagarna utför tillsammans. Om jag är riktigt underrättad, undersöker de en rad olika problem, bl. a. den internationella textilsituationen och konsumtionsutvecklingen för textilvaror i Sverige. Enligt de uppgifter som har lämnats mig har de föranställt om ingående lönsamhetsundersökningar. De bedömer arbetsmarknads- och lönefrågor, och de sysselsätter sig med en omfattande strukturundersökning. Denna utredning, som har anlitat en rad olika experter, räknar inte med att kunna slutföra sina undersökningar förrän om cirka ett år. När resultatet av utredningen föreligger har vi säkert en bättre grund att stå på när det gäller att bedöma, inte bara de momentana och tillfälliga svårigheterna för textilindustrin, utan dess framtid på längre sikt här i landet.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för det förtydligande som han här har gjort och som jag tycker var mycket värdefullt.

Jag har inte uttalat mig om omfattningen av den textilindustri som vi borde kunna ha i det här landet. Det är möjligt att handelsministern har rätt i att vi inte i fortsättningen kan ha samma omfattning på denna som vi hade under efterkrigsåren, men vi bör dock alltså ha en betydande textilindustri inom landet.

Vad jag begärde replik för var huvudsakligen att jag ville fastslå att handelsministern är villig att, när det kommer till handelsförhandlingar österut,

så långt möjligt se till att de svenska statsmakterna kommer att göra vad på dem ankommer både när det gäller ramavtalen och när det gäller varor beträffande vilka man kan befara rena dumpingpriser.

Herr **BOIJA** (fp):

Herr talman! Det är självklart att den som själv är sysselsatt inom textilindustrin följer dennas utveckling med största intresse och i dagens läge även med mycket stor oro. Är man dessutom från en stad av Norrköpings storlek och struktur, en stad där vi har rätt mycket textilindustri, blir oron dubbel. Och detta torde väl gälla alla som är från de textila centra här i landet.

Textilindustrin har ju efter kriget haft att kämpa med allt större svårigheter, vilka har lett till att många företag på ett eller annat sätt har avvecklat sin verksamhet, vilket tidigare har antytts här av herr Skoglund.

Ylleindustrin är väl egentligen den bransch som under de senaste åren har haft att kämpa med de allra största svårigheterna. Arbetarantalet har från år 1949 till år 1955 reducerats från något över 13 000 till cirka 9 200. Det är en nedgång med cirka 30 procent. Efter 1953 är det 3 000 personer som har avgått. Denna tendens bekräftas också av den lönsamhetsutredning som har verkställts av statens priskontrollnämnd och vari man konstaterar att resultatet för år 1954 innebär en mycket kraftig försämring i relation till resultatet år 1953. Anledningen härtill ligger huvudsakligen i en stark nedgång av produktionen och försäljningen.

År 1955 försämrades resultatet ytterligare enligt samma utredning. Produktion och försäljning var relativt oförändrade, men den allmänna kostnadsökningen för löner m. m. har tydligen

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

inte kunnat kompenseras genom prisstegringar. Tvärtom synes utförsäljningspriserna ytterligare ha pressats nedåt.

Motsvarande förhållanden råder i dag även inom bomullsindustrien likaväl som inom siden- och rayonindustrierna. Beträffande de sista skall jag be att om några ögonblick få säga ytterligare ett par ord.

Herr statsrådet erinrade i sitt svar om att den svenska textilindustriens allmänna konkurrensskydd har förbättrats genom en modernisering av de svenska textiltullarna, och det är ju alldeles riktigt. Tullskyddet var tidigare mycket lågt. Först för något år sedan fick vi den provisoriska tullhöjning som herr statsrådet här talade om, och samtidigt övergick man från viktullar till värdetullar.

Viktullarna kom till redan år 1911, då vi för övrigt hade ett helt annat penningvärde än vi har i dag. De utgjorde då ungefär 18 procent av importvärdet men blev sedermera under årens lopp i det närmaste värdelösa. Före första världskriget kunde vi här i landet köpa kamgarmsvara för 4:50 à 5:50 per meter, men i dag kostar den cirka 25 kronor per meter. Den provisoriska tullsats som nu tillämpas utgör 12 procent av värdet. Övergången från viktull till värdetull innebär totalt sett en förbättring. De tyngre varorna, som genom viktullarna var väl skyddade, har dock vid övergången till värdetull fått sämre tullskydd, medan det motsatta förhållandet gäller för de lättare varorna.

Den tulltaxekommitté, som i våras avgav sitt betänkande, föreslog en tullhöjning på i genomsnitt 14 procent. Även om regering och riksdag kommer att anta detta förslag kommer vi att fortfarande ha en av de lägsta tullnivåerna i Europa.

Under sådana förhållanden kommer det även i fortsättningen att vara gan-

ska svårt för oss att konkurrera med utlandet. Vi har högre löner och högre kostnader, och detta kommer att belastat våra varor.

Trots att tullfrågorna i dag inte behandlas här i riksdagen skulle jag vilja göra statsrådet uppmärksam på en sak som gäller tullen på sidenvaror. Jag har noterat statsrådets uttalande nyss, att han skulle vara villig att pröva allt som kan gagna textilindustrien.

Under de närmaste åren kommer den svenska textilindustrien att tvingas ta ställning till ett allvarligt problem, förorsälet av tulltaxekommitténs förslag att sänka tullarna på silkevaror. Om detta förslag kommer att framläggas för riksdagen vet jag inte i dag, men för den händelse att så blir fallet vill jag ta upp frågan.

I dag är det knappast någon import att tala om när det gäller foder och silkevaror. Den inhemska tillverkningen kan helt tillgodose efterfrågan på dessa varor. Om tullen sänks kommer det emellertid att ske import till priser som omöjliggör en produktion av sådana varor inom landet. Det är ett allvarligt problem för en stor del av den svenska textilindustrien i dag. Det måste innebära en omläggning av driften, om en sådan nu kan vara möjlig, eller också kommer ytterligare vissa grupper av den svenska textilindustriens arbetare att avpolletteras. Dessutom kan det ju bli rätt stora svårigheter för den kommun inom vilken textilindustrien ligger. Man kan tänka sig hur det skulle bli om ett sådant företag som Älvenäs skulle tvingas att på ett eller annat sätt lägga om driften eller eventuellt lägga ner densamma.

Jag skall inte gå in på dumpingfrågan utan vill i det avseendet endast understryka vad som sagts från herr Skoglunds sida. Jag konstaterar att man i dag kan köpa polska varor till priser som ligger under hälften av våra egna tillverkningskostnader. Det är oppen-

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

bart att en tull på 12—14 procent inte har någon större betydelse i sådana fall.

När man diskuterar dagens textilläge skall man heller inte bortse ifrån att en omläggning av våra klädvanor är ett faktum. Det är inte bara i Amerika utan även i Sverige som fritidsmodet har slagit igenom. Det innebär att man syr upp kläder av tyger som vi för närvarande inte tillverkar inom landet utan importerar, huvudsakligast från Amerika, till priser som ingen svensk fabrikant skulle kunna konkurrera med.

Man kan fråga sig vilka åtgärder som i dagens läge kan behöva vidtagas från textilindustriens sida. Syftet med alla åtgärder är givetvis att nedbringa kostnaderna, och det är självfallet riktigt. Frågan är bara vilka vägar man skall gå. Många säger: rationalisera industrien, gör enhetliga varor, och kostnaderna kommer att sjunka. Det låter ju riktigt och skulle vara en bekväm väg. Jag vågar påstå att den moderna svenska textilindustrien nu är högt rationaliserad. Man får emellertid inte glömma bort att en rätt stor del av arbetet inom textilindustrien alltfört måste utföras manuellt. Som exempel kan nämnas att all lagning måste utföras för hand, och det är i högsta grad tidsödande. De långa seriernas princip skulle kunna tillämpas om man inte behövde ta hänsyn till konsumenternas varierande önskemål. Men det är ju orealistiskt att tänka sig en sådan väg. Vi är individualister här i landet och vill inte gärna gå klädda i en likadan kostym som någon annan har, vilket man kan få göra i andra länder. Vår marknad är alltså för liten för att kunna köra långa serier. Däremot kan andra europeiska länder göra det och exportera en del av sitt överskott på den svenska marknaden.

Att tänka sig en uppdelning av den svenska marknaden mellan olika till-

verkare här i landet låter också tekniskt riktigt, men det är oerhört svårt, för att icke säga omöjligt, att genomföra. Däremot tror jag att en gemensam nordisk marknad säkert skulle ha stor betydelse för den svenska textilindustrien. Från dess sida måste rationaliseringen givetvis fullföljas där så är möjligt och ändamålsenligt och ekonomiskt försvarligt, samtidigt som en anpassning av tillverkningen med hänsyn till efterfrågan måste ske.

För att underlätta för textilindustrien såväl som för näringslivet i stort att ta upp konkurrensen med andra länder, är det av största vikt att investeringsavgifter och extra skatter avskaffas snarast möjligt. Dessa är ju i dag särskilt besvärande. Jag tänker på investeringsavgiften, som beträffande textilindustrien verkar med hela sin kraft. Det är också angeläget att regering och riksdag noga överväger konsekvenserna innan man beslutar i tullfrågan, som kanske kommer upp till behandling nästa riksdag. Jag tror att tiden nu kan vara inne att slå vakt om den del av den svenska textilindustrien som finns kvar. Jag tror att det är nödvändigt att den blir kvar. Det är också, som här tidigare understrukits, ofrånkomligt att ta itu med dumpingfrågan. Det kan väl knappast ske på annat sätt än genom en effektivisering av antidumpinglagstiftningen. Det är ett krav som vid flera tillfällen framförts från representanter för textilindustrien.

Handelsministern meddelade i sitt svar att importen numera begränsats till avtalade kvoter, och det är ju något som vi hälsar med glädje.

Jag vill också till sist ta fasta på statsrådets löfte att med särskild uppmärksamhet följa dumpingproblemet och möjligheterna att motverka osunda konkurrensmetoder, och vi hoppas att detta skall ske innan ytterligare skadeverkningar åstadkommits på den svenska textilindustrien.

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

Handelsministern antydde i sin replik att textilindustrien skulle vara överdimensionerad. Det är väldigt svårt att säga om det finns en överkapacitet eller inte. Textilindustrien är ju en speciell industri som är mycket modebetonad. Man kan ett år ha tillverkning av en viss typ av varor och ett annat år av en helt annan typ av varor, vilket gör att det måste finnas en produktionsapparat för båda typerna. Den ena avdelningen kanske kan stå stilla ett år, då däremot den andra går för fullt. Det är alltså ett invecklat problem, men man måste för att tillgodose efterfrågan på marknaden ha en produktionsapparat, som kan klara den efterfrågan av olika slag som framkommer.

Herr HAGBERG (k):

Herr talman! Jag håller med interpellanten om att bevarandet av den svenska textilindustrien är ett nationellt intresse, och jag delar de bekymmer han har uttryckt för de allmänna tendenserna inom textilindustrien för närvarande. Jag fruktar uppriktigt sagt att bankerna, om inga åtgärder vidtas, kommer att driva större delen av de svenska textilföretagen i konkurs inom mycket kort tid.

En annan fråga är hur man skall gå till väga. Jag vill påminna om att riksdagen för åtskilliga år sedan biföll en kommunistisk motion, som krävde en ordentlig undersökning av situationen inom den svenska textilindustrien och rekommenderade vissa åtgärder, bl. a. en centralisering — eventuellt ett förstatligande — av densamma. Men regeringen har som bekant underlåtit att vidtaga åtgärder i denna riktning. Om en verkligt ingående undersökning hade kommit till stånd, är det möjligt att situationen skulle ha sett bättre ut än den gör i dag.

I detta sammanhang vill jag erinra om en diskussion i radio för någon

vecka sedan, när sekreterare Lindgren i Textilarbetsareförbundet framförde vissa synpunkter, som i varje fall inte interpellanten har åberopat. Interpellanten har i stället åberopat motpartens — d. v. s. textilföretagarnas — synpunkter i frågan.

Sekreteraren i Textilarbetsareförbundet erinrade om ganska kända förhållanden, att företagsamheten är decentraliserad, att den har vuxit upp under särskilda betingelser och att inte minst de åtgärder som varit nödvändiga att vidtaga under tider av krig och avspärrning har bidragit till att vi har en mängd företag, som kämpar hårt för livet mot en allt starkare konkurrens.

Nu försöker man rädda dessa företag genom att konstruera något slags dumpingshot, att dumping är den grundläggande orsaken till svårigheterna. Jag tror att detta i bästa fall är ett självbedrägeri. Det är mycket svårt att fastställa vad som härvidlag är dumping och hur stora de reella produktionskostnaderna är i olika länder. Det är ju ingen hemlighet att Sverige utsätts för ett starkt exporttryck från Japan och Italien, men det talar interpellanten inte om.

Om jag nu får tala om Östtyskland, som närmast tycks ligga interpellanten om hjärtat, så vill jag erinra om att textilindustrien i Östtyskland är starkt rationaliserad. Om man jämför våra företag med deras små arbetssalar och å andra sidan de stora och högrationaliserade fabriker för textilfabrikation som finns i Östtyskland, så är det uppenbart att produktionskostnaderna måste bli helt olika.

Det talades här om kostnaden för garner. Ja, Sveriges textilindustri får ju köpa alla garner från utlandet, men i Östtyskland finns det väldigt tillgångar av brunkol, som ingår såsom en viktig råvara för en betydande del av den tyska textilindustrien.

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

Om man verkligen ger sig till att undersöka dessa förhållanden, skall man finna att det inte är så lätt att fastställa vad som är dumping.

Jag vill också anföra en annan synpunkt. Före kriget kom 80 procent av all svensk strumpimport från Sachsen, som ju ligger i Östtyskland. I dag är den andel som kommer från hela Östeuropa 4,5 å 5 procent av den svenska importen av dessa varor. Det är svårt att föreställa sig, att utplånandet av dessa ytterligare 4,5 å 5 procent skulle lösa den svenska textilindustriens problem, så mycket mera som 14 procent av den svenska textilexporten ändå går till samma område.

Det talas allmänt om att amerikanerna förbereder en exportoffensiv på Skandinavien till nästa år. Många svenska delegationer med affärsmän och andra inbjudna reser på löpande band till Amerika och får antagligen där den uppmuntran de behöver för att likvidera den sista resten av svensk handel på Östeuropa.

Konjunkturinstitutet har just undersökt, huruvida strukturella förhållanden kan förklara den oavbrutna minskningen av våra valutatillgångar. Institutet ger vissa argument för denna uppfattning, men det undertrycker helt sådana argument som att Sverige från USA köper betydligt över 50 procent mer än vad Sverige säljer till USA. Alla krafter är i gång för att göra denna relation ännu ofördelaktigare för vårt land. Jag kan inte låta bli att betrakta den här aktiviteten från herr Skoglund's sida — jag vill inte göra det till något personligt kränkande påstående — såsom ett led i denna allmänna strävan att förintä de få rester — ungefär 5 procent av hela den svenska utrikeshandeln — av den handel vi har med Östeuropa.

Jag undrar — och därmed knyter jag an till vad jag först sade — om inte regeringen ändå borde ta upp spörsmålet,

som riksdagen varit intresserad av, och göra en verklig undersökning av hela textilindustriens läge. Jag tror det skulle vara väl använda pengar och att man åtminstone skulle kunna komma fram till sådana åtgärder, som man vidtagit i Norge. Där har man genom samarbete inom textilindustrien åstadkommit ganska betydande resultat för att effektivisera densamma.

Herr Boija har nyss, utan att ange exempel, skjutit skulden på individualismen här i landet. Jag tror inte det är så farligt med denna. Jag ser många svenskar, som går klädda i likadana kostymer och tror inte alls det skulle kränka svenskarnas individualism, om man kunde lägga upp ett system med något större serier, som kunde bli mer affärsmässiga, när man levererar sina varor till handeln.

Herr talman! Jag har endast velat framföra dessa synpunkter i denna i och för sig mycket viktiga debatt. Jag vill också, när man nu har uttolkat statsrådets senaste anförande såsom ett medgivande till de synpunkter som anförts av interpellanten, resa ett krav: Gör slut på diskrimineringen! Jag tror det är ett svenskt intresse, som i det långa loppet också kommer att bli till förmån för den svenska exportindustrien. Gör också denna undersökning av textilindustriens läge, vilken riksdagen för så länge sedan uttalade sig för.

Herr förste vice talmannen SKOGLUND (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror inte man behöver göra någon lång utläggning beträffande herr Hagbergs tal.

Herr Hagberg känner sig manad att gå i försvar för handeln med en del stater österut. Han är trogen under alla förhållanden, oavsett vad som händer! Jag vill bara tillägga, att jag i min interpellation inte siktade i något särskilt

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

väderstreck. Jag förmenar, att handelsministern i detta fall skall uppträda och behandla staterna lika, oavsett om de befinner sig i öster eller i väster, när de begagnar handelsmetoder, som man måste betrakta som direkt olämpliga och skadliga. Jag tror inte, att handelsministern behöver något råd. Annars skulle det vara: Tänk för all del inte ett ögonblick på herr Hagbergs råd om förstatligande! Det tror jag vore den sämsta tänkbara av alla utvägar, när det gäller den svenska textilindustrien.

Herr HAGBERG (k) kort genmäle:

Herr talman! Det är nog bäst för herr Skoglund, att han inte ingår på ett sakligt bemötande. Såvitt jag förstår är det mycket svår fört honom att komma ifrån det förhållandet, att han utpekade de 4½ å 5 procenten av den svenska textilimporten som kommer österifrån som huvudorsak till den svenska textilindustriens svårigheter.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Vi kan konstatera, att herr Hagberg är ledsen över att ett utredningsönskemål, som framförts från det kommunistiska partiet, inte effektuerats av regeringen. Men det finns ju ett mycket starkt skäl, herr Hagberg, till att man inte velat handla enligt kommunisternas förslag, vilket jag erinrade om i min tidigare replik. Det sitter nämligen redan en utredning, som tillkom efter förberedande överläggningar hösten 1954 och som arbetat sedan januari—februari 1955. I denna ingår ungefär lika antal representanter för Textilindustriförbundet och för Textilarbetareförbundet. Den av herr Hagberg åberopade förbundssekreteraren Lindgren är en av ledamöterna i den utredningen och uppgiften för densamma är just att undersöka textilindustriens framtid i vårt land. Vill herr Hagberg underkänna den utredningen all

betydelse, eftersom han så ivrigt och så många gånger kräver att Kungl. Maj:t själv, alldeles oavsett vad som här föresiggår, skall tillsätta en särskild utredning? Att han nu åter ställer detta krav, kanhända beror på att han inte lyssnade på min replik.

Sedan vill jag gärna ge herr Hagberg rätt i att det är svårt att fastställa, om det i en viss situation föreligger dumping; det är otvivelaktigt så, herr Hagberg. Men det finns vissa fall, där det inte kan råda något som helst tvivel om att dumping har förelegat. Jag har från den korta tid som jag varit chef för handelsdepartementet inte så få konkreta fall, där jag kunnat visa på export från Östeuropa till priser, som understigit vederbörandes egna priser för inköp av råvaran.

Det kan ju hända att stenkolet eller brunkolet i Östeuropa kan ha sin betydelse för att utveckla en råvarubas för nylonstrumpsindustrien, men ännu så länge, herr Hagberg, har man trots ansträngningar inte kommit så långt att man framställer bomull i Östtyskland. Vi har fall, där det kunnat visas, att priset för de färdiga varorna understiger det pris som vederbörande betalat i inköp för råvaran. Då föreligger otvivelaktigt dumping.

Medan jag ännu har ordet, herr talman, skulle jag vilja säga något i anslutning till herr Boijas påpekande. Han uppehöll sig särskilt vid ylleindustriens svårigheter.

Vi är medvetna om — både jag och säkerligen också interpellanten — att just på detta område har en del fabriker nedlagts, inte så få förresten. Men de svårigheter, som den svenska ylleindustrien brottas med, sammanhänger knappast i någon större utsträckning med importen från Östeuropa. Vi skall komma ihåg att svårigheterna uppenbarade sig redan 1951—1952, alltså innan importen från öststaterna egentligen kommit i gång.

Svar på interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

Det kan också tillfogas, att importen av yllevävnader från Östeuropa uppgår till ett rätt litet belopp. Det rör sig för innevarande år inte om mera än omkring 800 000 kronor. Vi har därför inte att söka ylleindustriens svårigheter i dumping från Östeuropa. Jag tycker det är angeläget att detta framhålles.

Om man ser textilimporten från Östeuropa i förhållande till den totala textilimporten, så rör det sig endast om 3 å 4 procent och i år något över 6 procent. För vissa varuslag kan denna import vara besvärande, dock, herr Boija, inte på ylleindustriens område.

Herr Boija erinrade om att tullskattekommittén nu avgivit sitt förslag och att vi kanhända i sinom tid får tillfälle att ta ställning till detta förslag. Han framhöll i anslutning till detta påpekande angelägenheten av att slå vakt omkring den svenska textilindustrien. Jag tror det var så hans ord föll.

Jag undrar egentligen, vilka slutsatser herr Boija själv drog av detta? Var hans avsikt att rekommendera en mera långtgående höjning av tullarna än vad som ifrågasatts i tullkommitténs förslag? Det kunde ju vara intressant, medan arbetet på detta förslag pågår inom Kungl. Maj:ts kansli, att få reda på vilka önskemål och rekommendationer herr Boija är beredd att avge i dagens läge.

Herr HAGBERG (k) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inget behov av att polemisera mot statsrådet Lange, eftersom han i huvudsak bekräftade vad jag anförde. Jag vill bara beträffande den utredning han nämnde erinra om att det är inte den utredning, som riksdagen menade, utan det är ju en utredning, som arbetar på helt andra grunder. Jag avser inte alls, att regeringen skall försvara dess arbete på något sätt, men det hindrar ju inte, att regeringen kunde gett en egen utredning ett annat uppdrag. Emellertid är det ju

inte enbart det kommunistiska partiet utan riksdagen som begärt utredning.

Herr BOIJA (fp):

Herr talman! Herr Hagberg talade om att industrien i Östeuropa var högrationaliserad och gjorde gällande, att detta skulle vara anledningen till de låga priserna. Med anledning därav skulle jag vilja fråga: Hur vill herr Hagberg förklara, att de råvarupriser, som vi får betala, i vissa fall är högre än priset på färdigvaror från Östeuropa?

Statsrådet frågade mig om min inställning till tullarna. Jag vill säga att från den svenska textilindustriens sida har man i första hand icke krävt annat än ett återställande av det gamla tullskyddet. Vad jag framför allt uppehöll mig vid och betonade var, att handelsministern borde uppmärksamma tullarna på siden, som man nu vill sänka, och de konsekvenser detta kommer att få för siden- och rayontillverkningen. Vi menar nog, att man skall bibehålla de tullar vi nu har på siden- och rayonvaror.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den på bordet liggande motionen nr 803, av herrar *Ahlsten* och *Kristensson* i Osby.

§ 6

Föredrogs den av herr *Löfroth* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående revision av gällande skyddsområdesinstitution kring våra militära befästningsanordningar.

Kammaren biföll denna anhållan.

Interpellation ang. utlandssvenskarnas rösträtt

§ 7

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Östersund vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet i anledning av ifrågasatt nedläggning av sulfittfabriken i Järpen.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 8

Föredrogs den av herr *Königson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående tillämpningen av bestämmelserna om tertiärlån och tilläggs-lån för flerfamiljshus.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 9

Interpellation ang. utlandssvenskarnas rösträtt

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Fröken *VINGE* (fp), som yttrade:

Herr talman! Genom successiva reformer har numera de flesta av rösträttshindren undanröjts. Fortfarande finns det emellertid en stor kategori svenska medborgare som saknar rösträtt. Jag syftar på sådana utomlands bosatta svenska medborgare, som inte är mantalsskrivna i Sverige.

För de svenskar som bor i övriga nordiska länder lär ju frågan utredas inom Nordiska rådet, men det är många andra svenskar, som bittert beklagar att de på grund av arbete i främmande land berövats sin rösträtt.

Frågan berördes i motioner vid 1953 och 1954 års riksdagar. I motion II: 47/1953 hemställdes om utredning av möjligheterna att vidga rätten för utlands-

svenskar att delta i val, i första hand till riksdagens andra kammare. I motion II: 11/1954 hemställdes, att vid den pågående utredningen i vissa frågor rörande folkbokföringsväsendet jämväl frågan om utlandssvenskarnas folkbokföring skulle upptagas till prövning. I båda motionerna föreslogs, att personer som uttagit utvandringscertifikat skulle få möjlighet att uppföras i mantalslängd i utflyttningsförsamlingen eller i en särskild bilaga till mantalslängden. Därigenom skulle de också kunna upptagas i röstlängd för denna församling.

En tänkbar möjlighet är att utöka de kategorier av svenska medborgare, som enligt särskilda bestämmelser i kyrkbokföringsförordningen kan kyrkobokföras i Sverige. Det skulle då närmast vara fråga om att ersätta begreppet »i rikets tjänst å utländsk ort anställd» med ett uttryck, som också kunde inkludera svenska företags personal, tidningarnas utlandskorrespondenter m. fl. liksom deras familjemedlemmar. Men en sådan reform hjälper bara en del av de svenskar, som trots flerårig utlandsvistelse känner stark samhörighet med Sverige.

Därför torde det vara bättre att försöka bereda de utlandssvenskar, som uttrycker en önskan därom, möjligheter att i en eller annan form upptagas i ett register, som kan läggas till grund för röstlängd. Ett sådant förslag framfördes i nyssnämnda motioner. Enligt interpellantens åsikt finns det fortfarande anledning att överväga det förslaget. En annan möjlighet är att grunda röstlängd och därigenom rösträtt på de *nationalitetsmatriklar*, som enligt 62 § kungl. förordningen den 3 februari 1928 skall föras på beskickningar och vissa konsulat.

I dessa nationalitetsmatriklar införs i vederbörande land bosatta svenskar, då de får pass. Andra där bosatta svenskar kan införas, om de så önskar. Vid införandet prövas nationaliteten. Om införandet skall ligga till grund för röst-

Interpellation ang. förbättring av arvodena till pensionsavgångna lärare vid vikariat

rätt, torde nationaliteten böra prövas på nytt, innan röstlängden skall upprättas.

Nationalitetsmatrikeln omfattar givetvis inte alla utlandssvenskar. Men det väsentliga är, att de har *möjlighet* att införas där. Vid en utredning av möjligheterna att grunda rösträtten på nationalitetsmatrikeln torde bl. a. böra diskuteras, om alla utlandssvenskar skall tillhöra samma valkrets eller om rösterna kan fördelas på rikets olika valkretsar.

Även andra utvägar än de här angivna torde finnas. Även om man bestämt tar avstånd från tanken att införa röstplikt måste man göra den reflexionen, att de länder som har röstplikt också för sina i utlandet bosatta medborgare givetvis måste ha löst de problem som berörs i denna interpellation.

På grund av det starka intresse att få rösta åtminstone vid andrakammarval, som många utlandssvenskar hyser, anholder jag, herr talman, om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet låta utreda frågan om utlandssvenskarnas rösträtt?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. förbättring av arvodena till pensionsavgångna lärare vid vikariat

Ordet lämnades på begäran till

Fröken LÖWENHJELM (fp), som anförde:

Herr talman! Det är ett bekant faktum, att framför allt läroverk, realskolor, högre kommunala skolor, men även andra skolformer har stora svårigheter att anskaffa de lärare, som skolorna behöver för undervisningens ordnande på ett tillfredsställande sätt. Genom annonser och med länsarbetsnämndernas hjälp undersöks och bottenskrapas under sommarmånaderna alla möjligheter

som står till buds att skaffa lämpliga och kunniga lärare med den kompetens, som fordras för undervisningen på olika stadier. Efter höstterminens början finns icke några reserver av kompetenta lärare att tillgå för vikariat. När det senare under läsåret inträffar sjukdomsfall bland lärarna, har skolorna oerhörda svårigheter att bemästra situationen.

Det borde emellertid kunna finnas en visserligen inte så stor men mycket lämplig reserv i de pensionerade lärarna. Dessa är dock ofta mycket ovilliga att åtaga sig vikariat. Detta beror enligt undertecknads uppfattning och erfarenhet till en stor del på att lönesättningen till de pensionsavgångna lärarna är sådan, att den icke stimulerar dessa till att åtaga sig något arbete i skolorna. Pensionerade lärare erhåller nu två tredjedelar av den läsårsdaglön, respektive två tredjedelar av det timarvode, som utgår till icke pensionerade lärare för motsvarande arbete.

Med hänvisning till ovanstående anholder jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för civildepartementet få framföra följande interpellation:

Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder för att förbättra arvodena till pensionsavgångna lärare, som åtager sig vikariat i skolorna?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 187, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Norge för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet,

nr 188, med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, m. m.,

nr 189, med förslag angående visst lotteriförfarande i samband med åter-

betalning av överskjutande preliminärskatt, och

nr 192, angående anslag till inköp av polioympämne.

Dessa propositioner bordlades.

§ 12

Anmälades följande till herr talman-
nen under sammanträdet avlämnade
motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-
tion, nr 182, med förslag till skolstyrel-
selag m. m. motionerna:

nr 804, av fru *Eriksson* i Stockholm
och herr *Gustafsson* i Stockholm,

nr 805, av fröken *Löwenhielm* och
herr *Hamrin*,

nr 806, av fröken *Höjer m. fl.*,

nr 807, av herr *Larsson* i Hedenäset,

nr 808, av herr *Rimås* och fröken
Vinge,

nr 809, av herrar *Svensson* i Kroks-
torp och *Johanson* i Västervik,

nr 810, av herr *Nilsson* i Göingegår-
den *m. fl.*, och

nr 811—814 av fröken *Wetterström*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-
tion, nr 184, med förslag till lag om
skydd för vissa kartor, m. m., motionen
nr 815, av herr *Stenberg m. fl.*, samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-
tion, nr 185, med förslag till lag om
ändring i civilförsvarslagen den 15
juli 1944 (nr 536) motionerna:

nr 816, av fröken *Wetterström m. fl.*,
och

nr 817, av herrar *Boija* och *Nyberg*.

Dessa motioner bordlades.

§ 13

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 17.24.

In fidem
Gunnar Britth